

Sisekaitseakadeemia

Finantskolledž

Laura Raun

**ANDMEESITUSEST TULENEV HALDUSKOORMUSE
MUUTUS ETTEVÕTJALE**

Lõputöö

Juhendaja:

Maret Güldenkoh, MBA

Tallinn 2018

SISEKAITSEAKADEEMIA LÕPUTÖÖ ANNOTATSIOON

Finantskolledž	Juuni 2018
<p>Töö pealkiri eesti keeles: “Andmeesitusest tulenev halduskoormuse muutus ettevõtjale”</p> <p>Töö pealkiri võõrkeeles: „The Change in the Entrepreneur's Administrative Burden Caused by Data Presentation“</p> <p>Uurimisprobleem seisnes selles, et ei olnud välja selgitatud, kas õigusaktide muutused toovad kaasa halduskoormuse vähendamise mikro- ja väikeettevõtjate seas. Kas õigusaktidest tulenev halduskoormuse muutus realselt vähendab mikro- ja väikeettevõtjate seas halduskoormust?</p> <p>Lõputöö eesmärk oli selgitada välja andmeesitusest tulenev halduskoormuse muutus mikro- ja väikeettevõtjale.</p> <p>Lõputöö eesmärk täideti läbi intervjuude ja ettevõtjate küsitluse. Selgitati välja ettevõtjate tunnetuslik pool halduskoormuse vähendamise osas ning analüüsiti nende poolt välja toodud ettepanekuid.</p> <p>Analüüsi tulemusena selgus, et kuus kuud aruande esitamiseks on arvutielesest ajastust, lühem tähtaeg, mis annaks võimaluse Statistikaametil esitada statistilisi andmeid varem ning paraneks töötajate ja infosüsteemide koormuse jaotumine. Negatiivse aspektina võib see kaasa tuua ettevõtjale kulude suurenemise, kaoks võimalus aruande koostamine pikale perioodile jaotada ning konkurentidel oleks varem ligipääs andmetele. Tuleb arvestada nii avaliku kui ka erasektori eripäradega ning kaasnevate plussidega ja miinustega.</p> <p>Analüüsist tulenevalt soovitatakse muuta majandusaasta aruande esitamine kord kolmele kuule mikro- ja auditeerimist/ülevaatust mittevajavatel ettevõtjatel. Viie kuu peale auditeerimist vajavatel ettevõtjatel (ka vabatahtliku auditi/ülevaatuse korral) ja kuus kuud konsolideeritud grupi ettevõtjatel. Lisaks tuleks muuta majandusaasta aruande vorm süsteemsemaks, mis vähendaks Statistikaameti poolset andmete juurde küsimist ettevõtjalt.</p> <p>Küsitluses selgus, et 65,2% ei tunneta ja 34,8% tunnetavad halduskoormuse vähendamist seoses andmeesituse automatiseerimisega. Ettepanekuteks oli vähendada andmeesituse dubleerimist, tugevdada Statistikaameti ning Maksu- ja Tolliameti koostööd, loobuda lisaaruannetest, kaotada nulldeklaratsioonid ning keskenduda enam aruannete/deklaratsioonide mitte esitajatele.</p>	
Võtmesõnad: halduskoormus, andmeesitus, mikro- ja väikeettevõtjad, majandusaasta aruanne.	
Võõrkeelsed võtmesõnad: administrative burden, financial data retrieval, micro and small businesses	
Säilitamise koht: Sisekaitseakadeemia raamatukogu	
<p>Töö autor: Laura Raun</p> <p>Olen koostanud lõputöö iseseisvalt. Kõik lõputöö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, seisukohad, kirjalikest allikatest ja mujal allikates saadud info on nõuetekohaselt viidatud. Olen nõus oma lõputöö avaldamisega elektroonilises keskkonnas.</p> <p>Allkiri:</p>	
<p>Vastab lõputöö nõuetele:</p> <p>Juhendaja: Maret Güldenkoh Allkiri:</p>	
<p>Kaitsmisele lubatud:</p> <p>Kolledži direktor: Kerly Randlane Allkiri:</p>	

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. ETTEVÕTJA HALDUSKOORMUS JA ARUANDEKOHUSTUS.....	7
1.1 Halduskoormuse olemus.....	7
1.2 Ettevõtja aruandekohustus	13
2. HALDUSKOORMUSE MUUTUS	19
2.1 Finantsarvestuse õigusaktide muudatused	19
2.2 Andmeesitamise modernsus	25
KOKKUVÕTE.....	34
SUMMARY	37
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	40
Lisa 1. Intervjuu küsimused Statistikaameti esindajale	44
Lisa 2. Intervjuu küsimused riigi infosüsteemide keskuse esindajale	45
Lisa 3. Ettevõtjate küsitlus.....	46
Lisa 4. Eesti kaubandustööstuskoja vastus	47
Lisa 5. Küsimustiku vastused	48

SISSEJUHATUS

Halduskoormus on aja ja raha kulu, mis on seotud riigi jaoks vajaliku info kogumise, edastamise ja töötlemisega. Aina rohkem minnakse üle digitaalsüsteemidele, mis kergendavad ja lihtsustavad ettevõtjate tööd. Digitaalsüsteemidele üleminek on vähendanud nii aja kui ka rahalist kulu. Planeeritakse erinevaid õigusaktidest tulenevaid halduskoormust vähendavaid projekte, mille eesmärk on vähendada piiri ettevõtja ja riigi vahel. Halduskoormus ei mõjuta ainult ettevõtjaid, vaid avalikku sektorit, kolmandaid osapooli ja tavakodanikke. Finantsaruandlus on oluline, kuid ei tohi ettevõtjat liigselt koormata.

Töö on aktuaalne kuna Lissaboni strateegia üks põhipunktidest on halduskoormuse vähendamine. Samuti Maksu- ja Tolliameti arengukavas 2017-2020 on välja toodud, et soovitakse läbi e-teenuste muuta ettevõtjaga suhtlemine kiiremaks ja mugavamaks. See tähendab, et ühiskonnas on olulisel kohal halduskoormuse vähendamine ja sellega kaasnevad õigusaktide muudatused.

Uudsuseks on see, et autorile teadaolevalt ei ole uuritud mikro- ja väikeettevõtjate halduskoormuse tunnetuslikku muutust. Tihtipeale on mikro- ja väikeettevõtjate jaoks halduskoormus palju koormavam kui suurettevõtjate jaoks. Eesti ettevõtluse kasvustrateegia 2014-2020 üks eesmärkidest on parandada riigi ja ettevõtja suhet läbi halduskoormuse vähendamise. Võetud on eesmärgiks välistada andmete mitmekordset küsimist.

Probleemiks on see, ei ole välja selgitatud, kas õigusaktide muudatused toovad kaasa halduskoormuse vähendamise mikro- ja väikeettevõtjate seas ning kas seda tunnetatakse. Kas õigusaktidest tulenev halduskoormuse muutus reaalselt vähendab mikro- ja väikeettevõtjate halduskoormust?

Lõputöö eesmärk on välja selgitada andmeesitusest tulenev halduskoormuse muutus mikro- ja väikeettevõtjate seas.

Töö eesmärgi saavutamiseks on püstitatud järgmised uurimisülesanded:

1. Analüüsida ja sünteesida teoreetiliste allikate põhjal halduskoormuse olemust ja ettevõtja aruandekohustusest (sh andmeesitust) riigile.
2. Analüüsida finantsarvestuse õigusaktide muutust mikro- ja väikeettevõtjate halduskoormuse osas.
3. Analüüsides majandusaasta aruandete esitamise tähtaja lühendamise võimalusi mikro- ja väikeettevõtjatele.

Lõputöös kasutatakse kvalitatiivset ja kvantitatiivset uurimismeetodit. Analüüsitakse EL direktiive ning Eesti seadusi, mis on seotud halduskoormusega. Lisaks analüüsitakse riigi poolt planeeritavaid halduskoormuse muudatusi ning Sisekaitseakadeemia vilistlase Martin Kuke poolt välja toodud muudatusettepaneku rakendamist. Viiakse läbi intervjuu valdkonna ekspertidega selgitamiseks välja halduskoormuse muutuse tõhusust. Teostatakse küsitlus ettevõtjate seas selgitamiseks välja, kas andmeesitusest tulenev halduskoormus on tunnetatav. Samuti analüüsitakse majandusaasta aruande esitamise tähtaja lühendamise võimalusi mikro- ja väike ettevõtjate seas. Intervjuude ja küsimustiku analüüsi põhjal tuuakse välja muudatus ettepanekud mikro- ja väikeettevõtjate halduskoormuse vähendamise osas.

Lõputöö koosneb kahest peatükist, mis omakorda jagunevad kaheks alapeatükiks. Esimeses peatükis antakse ülevaade halduskoormusest ning halduskoormust muutvatest ja planeeritavatest muudatustest. Esimeses alapeatükis antakse ülevaade halduskoormuse olemustest ja sellega seotud põhiterminitest, selgitatakse standardkulumudelit. Teises alapeatükis antakse ülevaade kohustustest, mis on ettevõtjal riigi ees ning selgitatakse aruannete esitamiskohustust.

Teises peatükis antakse ülevaade ettevõtja halduskoormuse ja andmeesituse seosest. Esimeses alapeatükis analüüsitakse mikro- ja väikeettevõtja finantsarvestuse õigusaktide muudatusi ja Euroopa Liidu finantsarvestuse direktiivi jõustumist Eestis. Teises alapeatükis analüüsitakse andmeesitamise lihtsustamist ja majandusaasta aruande tähtaja lühendamist. Viiakse läbi intervjuu Statistikaameti ja Registrate ja Infosüsteemide Keskuse esindajatega. Analüüsi käigus tuuakse välja muudatus ettepanekud halduskoormuse vähendamise osas.

Lõputöö kirjutamisel kasutati erialast kirjandust, teadusartikleid ning kehtivate õigusakte redaktsiooni seisuga 01.01.2018.

1. ETTEVÕTJA HALDUSKOORMUS JA ARUANDE- KOHUSTUS

1.1 Halduskoormuse olemus

Halduskoormus on ettevõtjale kulu, mis tekib seadusandlusest. Tegemist on nii ajalise kui ka rahalise kuluga, mis on riigi poolt seatud info kogumiseks, edastamiseks ja töötlemiseks. Tihti on see ettevõtjate jaoks koormav, kuna nad peavad esitama sama informatsiooni erinevatele asutustele, mis võib neile muutuda liialt aeganõudvaks tegevuseks. Halduskoormuse vähenemine on ühiskonnas aktuaalne teema ning võetakse kasutusele uusi lahendusi, kuidas ettevõtja ja riigi vahel piiri vähendada. Probleemiks pole halduskoormus mitte ainult Eestis, vaid ka teistes Euroopa Liidu liikmesriikides.

Ettevõtja mõiste kirjeldamiseks ei ole kokku lepitud ühtset definitsiooni. Ettevõtjad on need, kes võtavad oma karjääri enda kätte (Jill, Malcolm, 2017, p. 3). Ettevõtjad soovivad edu, et olla oma elu peremehed ning saavutada majanduslik sõltumatus. Edu on suhteline termin, mis on iga inimene jaoks erineva tähendusega, kuid üldjuhul see tähendab inimeste jaoks raha. Täpsemalt käive, rahavoogude puhaskasum või kombinatsioon nendest mõlemast. (Scheers, 2016, p. 1) Olla ettevõtja tähendab julgust võtta riske, mis tähendab seda, et nad peavad olema vastuvõtlikud uuendustele ja kiire reageerimisega erinevatele olukordadele. Nii suudavad nad saavutada edu. Ettevõtja juhib oma äritegevust ning on tööandja nii iseendale, kuid võib ka tööd pakkuda kolmandatele isikutele. Ettevõtjatel on võimalus oma äri- või majandustegevust realiseerida läbi ettevõtte loomise.

Ettevõtte areng sõltub ettevõtlustegevusest. Traditsioonilised meetodid hindamaks ettevõtlustegevust põhinevad majanduslike näitajate kalkulasioonist ja nende hindamisest, samuti kõikidest mitte määratlevatest teguritest, mis mõjutavad ettevõtte arengut (Kotane, Kuzmina-Merlino, 2011, pp. 213-214) Ettevõtlustegevuse efektiivsus sõltub finantsturgude tõhususest, tootmise, tööjõu ja muude vahendite kasutamisest. Olulised selle puhul on ärijuhtimise kvaliteet ja tase. Ettevõtte edukus ja efektiivsus sõltub ettevõtlustegevusest. (Kulikova, *et all.*, 2016, p. 115) Ettevõtlustegevus on kõik, mis seondub ettevõtlusega ehk asutamine, protsesside juhtimine ja organiseerimine ning seda kasumi saamise eesmärgil.

Ettevõtlust saab kirjeldada kui äri- või majandustegevus, mis on kasu saamisele suunatud tegevus, võimaluste nägemine ja ära kasutamine, riskide võtmine. Kasu hakkab ettevõtja

saama alles teenitud töö viljana, kui on suutnud firma jätkusuutlikuks muuta. Ettevõtluse põhimõisted on ettevõtlikkus, ettevõtlus, ettevõtte, ettevõtja. (Eesti Arenduse Sihtasutus, 2016) Ettevõtlusele on oluline mõju tehnoloogial, mis annab võimalusi ettevõtjatel olla uuenduslik ja muutuva keskkonnaga kohane (Holmes, *et all.*, 2016, p. 247). Ettevõtja saab ettevõtlusega tegeleda luues ettevõtte, mis ongi suunatud kasu saamisele.

Ettevõtte on loodud inimeste poolt, kes suudavad koordineerida selle tegevust kasumi saamise eesmärgil. Teadlased ja praktikud nõustuvad, et suurettevõtteid on mõttekam luua juriidilise isikuna (Verstein, 2017, pp. 247-249). Ettevõtja eesmärk on olla kasumlik. Kasumlikkus tähendab majandustegevuse positiivse majandustulemuse saavutamist. See väljendub selles, kui suures ulatuses on investeringuid ja varasid ning kas ettevõtte majandustegevuses kasutatud ressursid osutuvad tõhusaks. Kasumlikkus on majandusliku ja rahandusliku seisuga analüüs, mis ei ole oluliseks elemendiks ainult äritegevusega tegelevatele inimestele, vaid ka üksikisikutele, äripartneritele, klientidele, tarnijatele, pangaasutustele jne. (Szymanska, 2017, pp. 83-84)

Ettevõtja oma ettevõtte kasumlikkuse ülal hoidmiseks peab pidevalt uuendustega kaasas käima. Samuti peab tegelema turundusega, klientide, tarnijate jne isikutega ning tagama endale professionaalne kollektiiv. Selle kõige jaoks kulub ettevõtjal nii ajalist kui ka rahalist ressursi. Ka riigil on vaja andmeid ettevõtlustegevuse kohta, et saada teada maksukohustusest ja analüüsida erinevaid majandusnäitajaid. Selleks peab ettevõtja esitama andmeid riigile (näiteks Maksu- ja Tolliamet, Statistikaamet, Registrate ja Infosüsteemide Keskus) ja seda peetakse ettevõtja halduskoormuseks.

Halduskoormust iseloomustavad regulatiivsed kulud, esitades litsentse, täites vorme ning valitsuse nõudeid. Lisaks peavad ettevõtjad maksma teatud tasusid ning investeerima spetsiaalsetesse seadmetesse. Kogu OECD piirkonnas olevad valitsused keskenduvad õigusaktide üle vaatamisele. Jõupingutused käivad selle üle, et vähendada halduskoormust ning luua konkurentsivõimeline ettevõtluskeskkond, kus äritegevuskulud oleks võimalikult madalad. Määruseid, mida võib defineerida kui õigused ja kohustused, nimetatakse majanduskuludeks. Aina rohkem tähelepanu saavad halduskoormusega seotud õigusaktid, mille muutmise eesmärk on saavutada määruste tõhusaim tase. (OECD, 2007, pp. 23-30) Liigne halduskoormus pole probleemiks ainult Eestis, vaid üle maailma. Mitmetes riikides on iganenud õigusaktid ning ollakse muudatustele konservatiivsed. Kuna ühiskond ja

tehnoloogia on pidevas arengus, tuleb muudatustega kaasas käia ja leida alternatiive muutes ettevõtjate ja riigi vaheline infovahetus mugavaks.

Halduskoormuse vähendamise juures on oluline rahvusvaheline koostöö. Mitte ainult sellepärast, et võrrelda üksteise õigusakte, vaid saades uusi ideid halduskoormuse vähendamiseks. Aegunud või halvasti kavandatud õigusaktid võivad takistada ettevõtete ja nende majanduse efektiivsust. Vähendades halduskoormuse kulusid aitab see kõrvaldada kaubandustõkked, suurendada investeringuid ja parandada üldist ettevõtlust. Põhieesmärk on vähendada piiri riigi ja ettevõtja vahel. (OECD, 2007, pp. 45-46)

Kui on olukord, kus halduskoormus tekitab liigset, põhjendamatu ja negatiivset mõju, tähendab see seda, et ettevõtja peab esitama mitmetele riigiasutustele samasisulisi aruandeid. Samuti ka siis kui nõutav informatsioon ei leia rakendust riigiasutuses või aruandevormid on mitmeti tõlgendatavad. See nõuab põhjendamatuult palju aega, kus ettevõtja saaks tegeleda põhitegevusega. Väikeettevõtjatele võib see liialt koormavaks saada siis, kui see hakkab segama tema põhieesmärkide täitmist. (Sihver, kuupäev puudub) Selleks on Euroopa Liidus loodud erinevaid strateegiad, et parandada riikide üleüldist olukorda.

Euroopa Liidu poolt on loodud Lissaboni strateegia, mille eesmärk majanduse seisukohalt on tuua Euroopas liidriks. See tähendab, et siht on jätkusuutlikkuse kasv ja sotsiaalne võrdsus. Selle tõttu on see saanud üha aktuaalsemas teemaks ka Eestis. (Sihver, kuupäev puudub) Muutes ettevõtjate tööpinda halduskoormuse vaates ettevõtjasõbralikumaks, tuleb leida tasakaal õigusaktide ja ettevõtjate vahel. Suuremat tähelepanu tuleks pöörata sellele, et majanduslike mõjude hindamise kaudu viiakse läbi kõige olulisemate õigusaktide muudatuste eelhindamine ning seejärel muudatus. Peab hindama kumulatiivset ehk kuhjuvat halduskoormust ning seadma eesmärgid selle vähendamiseks. Liikmesriigid peaksid analüüsima oma siseriiklikke õigusakte ja seada eesmärgid halduskoormuse vähendamiseks. (Majandusarengu instituut, 2006)

Euroopa Liidus on muutunud aina populaarsemaks erinevad e-teenused ning digitaalsed süsteemid. Euroopa Liidu Nõukogu eesistumised toimusid 2017. aastal Eestis, kus üheks teemavaldkonnaks oli digitaalne Euroopa ja andmete vaba liikumine. (EU2017, 2017) Tehnoloogia areng lihtsustab elanike, ettevõtete ja riikide igapäevaolu. Siinkohal saab

ühildada halduskoormuse vähendamist ning e-teenuseid, mida on Eestis tehtud ning tulevikus planeeritakse veelgi edasi arendada ja osakaalu suurendada. Eestit peetakse üheks tugevamaks e-riigiks, mis on meile eeliseks.

E-teenusete printsiip halduskoormuse vähendamise juures on see, et asjakohaseid andmeid esitatakse ainult ühe korra. See tagab selle, et kodanikud ja ettevõtjad edastavad teavet ühe korra ning avaliku halduse asutused võtavad kasutusele meetmed andmete jagamiseks riigisiselt. Ettevõtjatele ei tohiks tekkida täiendavat koormust samade andmete esitamisega. Kasutades e-teenuseid on kasutegurid aja ja raha kokkuhoid, paranenud teenuste kvaliteet ja haldussuutlikkus. Siiski lisanduvad siin investeerimiskulud nagu süsteemide arendamiskulud, süsteemide omandamise ja rakendamise kulud ja üleminekukulutused. (Euroopa Komisjon, 2016) Väljaminekuid on mitmeid, mis suurendavad ettevõtjate halduskoormusest ning tihtipeale võivad need olla ettevõtjale liialt koormavad.

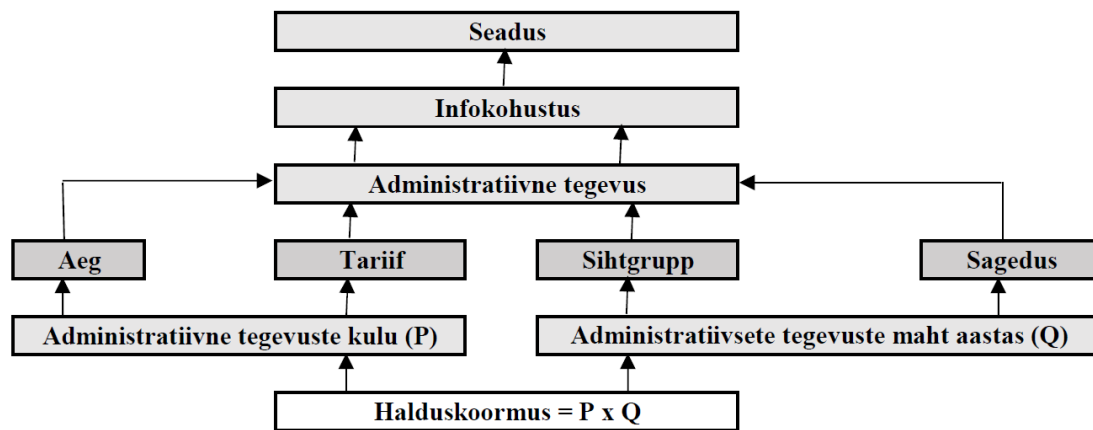
Avalikule sektorile ja ettevõtjale tekivad e-teenuste kasutamisest nii otsesed kui ka kaudsed hüved. Avaliku sektori otsesteks hüvedeks on andmete ja teabe kvaliteedi paranemine, efektiivsuse kasv tehingu arvu vähemise tõttu, väiksemaid rahalised kulutused ehk suuremad tulud, aja kokkuhoid. Kaudsed eelised on seotud parema teenus osutamistega ja otsustusprotsesside täiustamisega. E-teenuste otsene kasu kasutajale on raha ja aja kokkuhoid tehingute arvu vähenemise tõttu ning kaudne eelis on seotud e-teenuse kasutaja teenuse efektiivsuse ja kvaliteeti tõusuga. (Euroopa Komisjon, 2014) E-teenustel on mitmeid plusse, mida tuleks kasutada ja edasi arendada. See oleks üheks tõhusamaks viisiks vähendada andmeesituse ajaliskulu.

Sellised mõisted nagu bürokraatia või liigne ametnikkonna surve on terminid, mis iseloomustavad negatiivset halduskoormust ettevõtjatele. Vaatamata asjaolule, et väikese ja keskmise suurusega ettevõtjad on turumajanduse põhielemendiks, on nende roll sageli alahinnatud ning nad on üsna haavatavad ning bürokraatiaga ülekoormatud. Läbi aegade on olukord paranenud läbi erinevate muudatuste, kuid siiski on üsna suur osakaal halduskoormusel. Tuleb arvestada asjaoluga, et peale maksuõigusnormatiivide täitmisele peavad ettevõtjad andma infot riigi statistikaametile, tervishoiu- ja sotsiaalkindlustusseltsidele ja muudele riigiasutustele. (Ključnikov & Sobekova, 2016, pp. 17-18)

Erinevatest halduskoormuse teemalistes artiklites on kirjas mõiste bürokraatia. Üldjuhul inimesed kuuldes seda väljendit, seostavad mõistet järgmiselt: ametnike võim, ranged reeglid ja hierarhia alusel toimiv juhtimiskorraldus. Tegelikult ei ole see alati halva tähendusega. Bürokraatiat iseloomustab see, et tegutsetakse teatud funktsioonide, nõuete, seaduste järgi. Kui halduskoormus on ettevõtjate jaoks koormav on see negatiivse tähendusega. Selleks on ka Eestis hakatud arendama nullbürokraatiat, millega tahetakse halduskoormust vähendada.

Nullbürokraatia on halduskoormust vähendav projekt Eestis, mis tuleneb koalitsioonilepingust majandus- ja taristuministri eestvedamisel ning nelja ministri koostööl. Selle eesmärkideks on vähendada bürokraatlikke nõudeid riigiga suhtlemisel, mis peaks olema oluliselt vähem koormav ja lihtsam. Seda soovitakse muuta püsivaks eesmärgiks. Selleks on küsitud 252-lt ettevõtjalt ja organisatsiooni esindajatelt ettepanekuid, mida ministrid on analüüsinud ning koos ettevõtjate esindajatega otsustati millised osaliselt ja täielikult ellu viia. Ettepanekuid saadi aruandluskohustuste vähendamise ja lihtsustamise, maksudeklaratsioonide ja erinevate infokohustuste vähendamise ja riigi poolt nõutavate dokumentide arvu vähendamise kohta. (Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, 2017) Halduskoormuse osakaalu arvutamiseks kasutatakse standardkulumudelit, mille kaudu saadakse teada, kas halduskoormuse osakaal on ettevõtja jaoks koormav või mõistlik.

Standardkulumudeli (*Standard Cost Model*) loogika (vt joonis 1) põhineb teoreetilistel hinnangutel seadusest tulenevate infokohustuste täitmisega kaasnevate kulude kohta. Lähtutakse hinnangust, kui kulukas on uuritavate andmete edastamine efektiivselt toimivas organisatsioonis. Oluline on saada ettevõtjaid intervjuerides võimalikult palju informatsiooni, et kaardistada efektiivse ettevõtte tööprotseduurid ja standardiseeritud ajakulu. Uuritakse missugused informatsiooni edastamise kohustused on. Iga infokohustus on teatud hulk infoühikuid ehk nn sõnumeid. Leitakse sõnumi edastamise ajakulu, mis on sõnumite arv ja edastamise regulaarsus. Iga sõnumi esitamisega esineb ettevõtjale rahaline kulu, milleks on informatsiooni otsimiseks, töötlemiseks ja edastamiseks kulunud aeg ja sõnumit edastava töötaja palgakulu. (Jürgenson & Anspal, 2006)

Joonis 1. Standardkulumudel (Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, 2010)

Halduskoormuse valemis Q tähistab ettevõtete arv* infokohustust täitmise sagedus ehk maht ning P tähistab aeg* palgakulu ehk infokohustuste maksumus. Ajakulu hindamise alus on eksperthinnang, mis tugineb ettevõtjatega tehtud intervjuudele. Rahalise kulu aluseks on infokohustuse täitjate palgakulu tasemed vastavalt sellele, kas infokohustust täidab ettevõtte enda töötaja või ostetakse teenus väljastpoolt. (vt joonis 1) Halduskoormust tuleks tõlgendada neutraalse terminina, sest teatud kohustuste täitmiseks on see vajalik ja vältimatu. Negatiivne on see sellel juhul, kui selles tuleneb ebaproportsionaalne, mitte eesmärgipärane ja dubleeriv nõue ning mille tõttu kulutab ettevõtja oma ressursse ebaefektiivselt. (Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, 2010)

Standardkulumudel on halduskoormuse hindamisel muutunud aina populaarsemaks. Seda just sellepärast, et rahvusvahelisel tasandil on meetoodika eeliseks võrreldavus. See ei tähenda seda, et võrreldakse tulemusi üksühele, kuna siiski tuleb arvestada õigusüsteemide erisust. Kasutusel on meetoodika rohkem kui pooltes Euroopa Liidu riikides nagu näiteks Poola, Taani, Suurbritannia, Tšehhi. Riigid enamasti hindavad sellega õigusaktidest tulenevat halduskoormust ning selle alusel töötatakse välja lihtsustamise ettepanekuid. (Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, 2010) Meetoodika tundub olevat tõhus kuna erinevad liikmesriigid kasutavad standardkulumudelit halduskoormuse hindamiseks ning sellega on suudetud halduskoormuse osakaalu vähendada.

Kokkuvõtvalt selgus, et halduskoormus on ettevõtjatele ajaline ja rahaline kulu, mis tuleneb seadusandlusest. Halduskoormus võib muutuda negatiivseks ning takistada ettevõtjate põhitegevust. Selle tõttu on oluline halduskoormuse vähendamine nii Euroopas kui ka

Eestis. Halduskoormust hinnatakse standardkulumudeli kaudu, millest saab teada kui kulukas on uuritavate andmete edastamine efektiivselt toimivas organisatsioonis. E-teenuste areng on edukalt vähendanud halduskoormust, muutunud on nii ajaline kui ka rahaline kulu ettevõtja jaoks. Eestis rakendatakse nullbürookraatiat küsitakse ettevõtjate käest, kuidas oleks võimalik halduskoormust vähendada ja mis on problemaatilised kohad. Riik töötab välja meetmeid eesmärgiga muuta halduskoormust ettevõtja sõbralikumaks.

1.2 Ettevõtja aruandekohustus

Ettevõtja jaoks tähendab aruandekohustus, et tuleb esitada deklaratsioone, erinevaid vorme, litsentse jm. See tekitab ettevõtjale lisakohustust, kuid siiski on see vajalik tegevus, sest neid andmeid on riigiasutustel ja kodanikel vaja. Kuid andmed, mida esitatakse, peavad olema vajalikud, eesmärgipärased ja mitte dubleeritud, sest muidu võib hakata see segama ettevõtja põhitegevust. Läbi andmeesituse e-teenuste on suudetud halduskoormust vähendada ettevõtjatele, kuid siiski peab esitama veel erinevatele asutustele sarnaseid andmeid (näiteks Eesti Statistikaametile).

Andmeesitamise efektiivsus sõltub sellest, kui palju on seda tehnoloogiaga ühendatud ning kui palju on süsteeme suudetud edasi arendada. Enam ei ole paberversiooni kasutamine paslik. Kõige efektiivsem on süsteem siis, kui suudab andmete esitamisel leida vigu, mis vähendab vigade tegemise osakaalu ja suurendab usaldusväarsust. Selleks, et suurendada andmeesitamise tõhusust, suurendatakse nii riistavara kui tarkvara keerukust. (Wenming, *et all.*, 2017, pp. 1-4) Esitades andmeid läbi e-teenuste, tuleb tagada andmete turvalisus. Selle tõttu arendatakse turvalisuse meetodeid, et andmed säilitaksid oma konfidentsiaalsuse ja privaatsuse. Andmeesitus läbi e-teenuste on mugav, sest seda saab teha nii tööl, kodus kui ka välismaal olles (Durai & Parthasarathy, 2017, pp. 52-53). Majandusinformatsiooni töötlemine kui protsess tähendab, et toimub majandusinformatsiooni selgitamine, mõõtmine ja edastamine info kasutajale, millest tulenevalt on võimalik teha põhjendatud otsuseid (Kukk, 2013, lk 6). Andmete esitamine on aruandekohustus, aruannetes tuleb esitada avalikkusele vajalikku informatsiooni.

Aruandekohustus on esitada vajalikku informatsiooni ning maksta vastavalt õigusaktidest tulenevalt makse. Paljude jaoks on see aega raiskav ja mõttetu tegevus, mis ei mõju ettevõtte edukusele hästi. Tegelikult on selle eesmärk ühiskonna heaolu ja ettevõtte seisu

parandamine, saades maksimaalne kasumlikkus. Ettevõtjate jaoks kasumit vähendavad kohustused tekitavad ühiskonnale kasutegureid nagu esmaabi, haridus, ohutus, ühiskondlik heaolu jne. (Johnson, 1966, pp. 396-397) Finantsaruandlus ja audititegevus on valdkonnad, mis tagavad raamatupidamiskohustuslastele igapäevase majandustegevuse õiguspärasuse. Finantsaruandlus annab teavet varasemate perioodide kohta. Auditeerimistegevust kasutatakse salvestunud teabe täpsuse kontrollimiseks ja auditeeritavate üksuste finantsseisu hindamiseks. (Güldenkoh, Silberg, 2014, pp. 80-81) Ettevõtte seisu parandamine maksimaalse kasumlikkuse saavutamiseks on majandusaasta aruande koostamine, kus ettevõtja saab täpse informatsiooni ning sellega seoses oskab planeerida järgmise aasta tegevust. Väike ja keskmise suurusega ettevõtjatel on küll vähem andmeid esitada, kuid neile on see siiski ajaliselt koormavam. Samuti võib neil puududa vajalik tehnika/tarkvara, mille hankimine on neile lisakuluks.

Inimestel on arusaam, et suurettevõtjad on majanduse süda ning tihti peale unustatakse mikroettevõtjad ning väike ja keskmise suurusega ettevõtjad (edaspidi VKE). Tegelikult on Euroopa majanduses suurem osakaal just VKE-del, mis tähendab, et nad on ka suures osas tööpakkujad ja riigi majanduse edasiviijad. (Davies & Crane, 2010, p. 127). Euroopa Liidu direktiivid annavad liikmesriikidele võimaluse teha erandeid väike ja keskmise suurusega ettevõtjatele võrreldes suurettevõtjatega (Güldenkoh, Silberg, 2014, pp. 82-83). VKE-del on halduskoormus rohkem aega ja raha nõudev. Neil võib puududa ressursid, et palgata lisatööjõudu vajalike andmete edastamiseks, deklaratsioonide ja majandusaruannete koostamiseks jne. See tähendab, et on vähem inimesi, kes peavad tegelema põhitöö kõrvalt halduskoormust tekitavate töökohustustega. Üks igakuiseid põhilisemaid halduskoormusega seotud tegevusi on palga ja tööjõuandmete esitamine, mida tuleb esitada mitmele erinevale ametiasutusele.

1. jaanuaril 2010. aastal tekkis kohustus juriidilistel isikutel esitada majandusaasta aruanne elektroonselt. Aruandeid pidid esitama elektroonselt kõik äri- ja mittetulundusühingud ning sihtasutused, välja arvatud need, kellele kehtivad erireeglid. Martin Kukk oma lõputöös 2013. aastal sai teada, et intervjuueeritavad (Marko Aavik, Roland Ojala ja Aleksandr Belousov) nõustusid sellega, et majandusaasta elektroonilisele kujule viimine on vähendanud halduskoormust ning selle kasutusele võtmisega on aruande esitamine ja koostamine muutunud vähem ajamahukamaks. Probleemseks kohaks on veel liiga pikaks venitatud majandusaasta aruande esitamise aeg, mis on kuus kuud peale majandusaasta

lõppu. Näiteks kreditorid ja laenuandjad ei saa sageli teha otsuseid 1,5 aastat vanade finantsandmete põhjal ning selleks peavad küsima juhatuse poolt kinnitatud vahearuandeid. Kolm kuud peaks olema piisav aeg ka äriühingutele esitamaks majandusaasta aruannet. Mahukam töö on mittetulundusühingutel ja korteriühistutel, kuid hinnanguliselt peaksid ka nemad ajalimiidi sisse mahtuma, kuna aruande esitamine on elektroonne. (Kukk, 2013, lk 30-33)

Selleks, et muuta majandusaasta aruande esitamine elektroonseks, tuli välja töötada ja kehtestada majandusaasta aruande vorm. Samuti tuli ühtlustada erinevate ametiasutuste vahel mõisteid ehk luua aruandluse taksonoomia. Selle eesmärk oli vähendada andmete topelt küsimist. Nagu näiteks töötasu andmeid tuleb esitada Maksu- ja Tolliametile ning samamoodi ka Statistikaametile. Samuti, et viia majandusaasta aruanne elektroonilisele kujule, tuli luua andmete esitamiseks ühtne keskkond, milleks võeti kasutusele XBRL ehk (*extensible business reporting language*) andmeedastuse standard. (Kukk, 2013, lk 7-9) Selle kõige loomisega suudeti vähendada halduskoormuse osakaalu nii aruandluskohustuslastel kui ka avalikul sektoril. Aruandluskohustuslasele on see mugavam, aega ja ressursi kokkuhoidvam esitamise viis, avalikul sektoril on vigade esinemist kergem tuvastada ja mugavam on informatsiooni kättesaadavus.

Majandusaastaruanne koosneb aastaaruandest ja tegevusaruandest. Aastaruande eesmärk on anda aruande kasutajale piisav finantsalane informatsioon, mida saab hiljem kasutada majandusotsuste tegemisel. Tegevusaruandes antakse ülevaade ettevõtja tegevustest ja asjaoludest, millel on määrav tähtsus raamatupidamiskohustuslase finantsseisundi ja majandustegevuse hindamisel, olulistest sündmustest majandusaastal ning mis on eeldatavad arengusuunad. (Raamatupidamise seadus, 2002) Majandusaasta elektroonsele kujule viimine on üks ettevõtjate suurimaid võite, sest tegemist on mahuka toiminguga andmaks ettevõtte kohta võimalikult täpset ning ettevõtjale ja ühiskonnale vajalikku informatsiooni. Paber kandjal koostamine on ajakulukas tegevus ning sellele lisandub ka kohaletoimetamise kulu. Lisaks majandusaasta aruandele on üks mahukas toiming audit, mille kaudu saab olulist finantsteavet ettevõtte kohta.

Finantsarvestuse ja -aruandluse ühtlustamine on olnud Euroopa Liidu üheks prioriteediks juba läbi aastate. Seda seetõttu, et vähendada aruandluse erinevusi riikide vahel ehk äriühingu õiguste harmoniseerimine. (Malm, 2014, lk 5) Direktiiviga 2013/34/EL muudeti

rõhuasetust suurematelt väiksematele ehk kehtestati erandeid mikro- ja väikeettevõtjatele, tagades neile miinimumnõuded. Direktiivi 2013/34/EL artikli 4 lõike 1 põhjal on mikro- ja väikeettevõtjad vabastatud rahavoogude ja omakapitali muutuste aruande esitamisest. See tähendab seda, et esitada tuleb bilanss ja kasumiaruanne. (Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiiv 2013/34/EL, 2013) Nende lihtsustuste kaudu on suudetud vähendada ettevõtja halduskoormust. Väiksema majandustegevusega ettevõtjad ei pea teostama aruandlust täies mahus, vaid neil on võimalik kasutada ära miinimumnõuete erisust. Näiteks auditi puhul pole kõigil ettevõtjatel kohustus teostada auditit, vaid on võimalik lihtsustuse näol teha ülevaatus.

Auditi piirmäärad on seotud ettevõtja kategooriate legaalseadustustega, mis tulenevad direktiivist 2013/34/EL. Ettevõtjate kategoriseerimine toimub bilansimahu, netokäibe ja keskmise töötajate arvu järgi. Enne direktiivi reguleerimist kehtestasid liikmesriigid kriteeriumid iseseisvalt. Sellest tulenevalt oli liikmesriigiti halduskoormus erinev, mis tähendas, et Euroopa Liidus ei olnud võrdsed võimalused ettevõtlusega tegelemiseks. Direktiivist 2011/778 nähtub, et auditeerimine on kohustuslik keskmistele ja suurettevõtjatele. Väikeste ettevõtjate puhul otsustavad liikmesriigid ise selle vajalikkuse üle. Liikmesriikidel on võimalik auditeerimise asemel valida väikeettevõtjatele ülevaatusete tegemise kohustus, kus ei ole rakendatud kohustuslikus auditis rakendatavaid auditeerimisstandardeid. Näiteks Eestis on rakendatud ülevaatusete kohustus, mis ei ole nii mahukas kui kohustuslik audit. (Malm, 2014, lk 12- 13) Eestis on reguleeritud auditi ja ülevaatusete tingimused audiitortegevuse seaduses.

Audit on kindlustunnet andev tegevus, mille tulemusel vandeaudiitor annab hinnangu, kas raamatupidamise aruandes on kajastatud olulises osas ja õiglaselt ettevõtte finantsseisundit, finantstulemusi ja rahavooge (Luigelaht-Teder, 2017). Audit on kohustuslik neile, kelle raamatupidamise aruandes vähemalt kaks näitajat ületavad alljärgnevat tingimusi (Audiitortegevuse seadus, 2010):

1. müügitulu või tulu 4 000 000 eurot;
2. varad bilansipäeva seisuga kokku 2 000 000 miljonit eurot;
3. keskmine töötajate arv 50.

Samuti on kohustuslik audit kui järgnevatest näitajatest on ületatud vähemalt üks (Audiitortegevuse seadus, 2010):

1. müügitulu või tulu 12 000 000 eurot;
2. varad bilansipäeva seisuga kokku 6 000 000 eurot;
3. keskmine töötajate arv 180.

Ülevaatus on osaliselt kindlusandev tegevus, kuna ei ole nii põhjalik kui audit, vaid selle käigus veendub audiitor, et finantsaruanne ei sisaldaks olulisi vigu (Luigelaht-Teder, 2017). Ülevaatus on kohustuslik raamatupidamiskohustuslasele, kelle raamatupidamise aruandes on ületatud vähemalt kaks tingimust (Audiitortevuse seadus, 2010):

1. müügitulu või tulu 1 600 000 eurot;
2. varad bilansipäeva seisuga kokku 800 000 eurot;
3. keskmine töötajate arv 24.

Samuti on kohustuslik ülevaatus kui järgnevatest näitajatest on ületatud vähemalt üks (Audiitortevuse seadus, 2010):

1. müügitulu või tulu 4 800 000 eurot;
2. varad bilansipäeva seisuga kokku 2 400 000;
3. keskmine töötajate arv 72 inimest.

Enne 2011. aastat oli kõigil väike ja keskmise suurusega ettevõtjatel auditeerimiskohustus. Kõik olid seaduse ees võrdsed, kuid otsustati halduskoormuse vähendamiseks kohustusliku auditi kõrvale luua ülevaatus. See on kohandatud väikeettevõtjate vajadustele. Ülevaatus tehes vandeaudiitorid teostavad piiratud protseduure, et avastada veast või pettusest põhjustatud väärkajastamisi. Sellepärast ongi audit täielikult kindlust andev tegevus ning ülevaatus osaliselt kindlust andev tegevus. Selle muudatusega on suudetud vähendada halduskoormust. (Ojamaa, 2010) Sellega seoses on mikro- ja väikeettevõtjatel soodsam keskkond, kus on arvestatud nende vajaduste ja suurustega.

Käibemaksuseaduse halduskoormuse vähendamise ajendiks oli käibemaksupettuste osakaal, mis 2012. aastal oli ligikaudu 15%-i samal aastal laekunud käibemaksu tulust. See oli põhjuseks, miks hakati käibemaksuseaduse muudatustele rohkem tähelepanu pöörama. Käibemaks mõjutab ettevõtjat otseselt. Üheks aspektiks on deklaratsioonide koostamine ja teiseks nende esitamine. See tähendab, et ettevõtjal on nii ajaline kui ka rahaline kulu käibemaksudeklaratsioonide esitamisel. Suurim rahaline kulu tuleb arvestussüsteemide omavahelisel ühendamisel ning selle maksumus sõltub konkreetselt arendaja koormusest

ja hinnakujundusest. (Zahkna, 2014, lk 20-22). Deklaratsioon tuleb esitada iga kuu 20. kuupäevaks. Deklaratsiooni on võimalik esitada e-maksuametis, X-tee kaudu masin-masin liidesega ning Maksu- ja Tolliameti teenindusbüroos. Virtuaalsel teel tuleb siseneda e-maksuametisse/e-toll ja sisestada vajalikud andmed. X-tee kaudu käibedeklaratsiooni esitades saadetakse info otse majandustarkvarast Maksu- ja Tolliameti süsteemi. Paber kandjal võib esitada, kui isik on olnud käibemaksukohustuslane alla 12 kuu või kui käibemaksudeklaratsiooni lisal kajastatakse vähem kui viis arvet. (Maksu- ja Tolliamet, 2017; Käibemaksuseadus, 2003) Aruande elektroonse esitamise võimaluse suureks eeliseks on kulude kokkuvõid. Deklaratsiooni on võimalik esitada kiirelt, mugavalt ja soodsamalt Maksu- ja Tolliametile.

Kokkuvõtvalt selgus, et finantsarvestuse õigusaktidest tulenev halduskoormus ettevõtjate jaoks on mahukas. On aruandeid, mida tuleb esitada igakuiselt, kuid on ka aastas korra esitatavaid aruandeid. Igakuiselt tuleb ettevõtjal esitada käibemaksudeklaratsioon ja selle lisad. Kord aastas tuleb esitada majandusaasta aruanne, mis koosneb aastaaruandest ja tegevusaruandest. Suurfirmadel on kohustuslik viia läbi audit, et saada ettevõtte kohta vajalikku finantsilist informatsiooni, mis on täielikult kindlust andev tegevus. Mikro- ja väikeettevõtjatel on lihtsustatud nõuded ehk nemad peavad vajadusel läbi viima ülevaatus, mis on osaliselt kindlust andev tegevus. Ettevõtjale on halduskoormuseks aruandekohustusest tulenevad nõuded. Läbi e-teenuste aruannete esitamine muudab ettevõtja töö lihtsamaks ning aega kokkuvõidvamaks, siiski tuleb arvestada, et süsteemid peavad olema turvalised ning tagama andmete privaatsuse ning konfidentsiaalsuse.

2. HALDUSKOORMUSE MUUTUS

2.1 Finantsarvestuse õigusaktide muudatused

Halduskoormuse vähendamine on oluline nii riigile kui aruandluskohustuslastele. Kuna ühiskonnas toimuvad pidevad muutused, peab ka riik nendega kaasas käima. Üheks suuremaks muutuseks on üleminek elektroonilistele infosüsteemidele, mis aitab lihtsustada ettevõtjate tööd, vähendades halduskoormuse osakaalu. See on aruandekohustuslastele juurde andnud mugavust ning ajalist ja rahalist võitu. Samuti läbi elektroonilise keskkonna on andmeid kergem kontrollida ja need on lihtsamini kättesaadavamad isikutele ja ametiasutusele, kellele informatsioon on oluline. Sellepärast ei ole võimalik halduskoormusest täielikult loobuda, kuna direktiividest ja seadustest tulenevad kohustused annavad vajalikku informatsiooni nii ühiskonnale kui ka ettevõtjale.

Euroopa Liidu direktiivis 2013/34/EL võetakse arvesse komisjoni parema õigusloome programmi, mille eesmärk on luua kõrgeima kvaliteediga õigusakte tagades tasakaal halduskoormuse ja saadava kasu vahel. Komisjoni teade on see, et kõigepealt mõtle väikestele. Tunnustatakse väike ja keskmise suurusega ettevõtjate rolli liidu majanduses. Juba 2008. aastal toodi välja, et VKE-dele ja eriti mikroettevõtjatele on raamatupidamisdirektiivid tihti koormavad ja need vajavad üle vaatamist. Direktiivis oli välja toodud, et väiksemate ettevõtjate puhul peaks lihtsustama aastaaruande esitamist, kuna täismahus esitamine on mikro- ja väikeettevõtjatele liialt koormav. Liikmesriigid peaksid arvesse võtma turgude eritingimusi ja vajadusi. (2013/34/EL, 2013)

Teadsaamiseks mikro- ja väikeettevõtjate halduskoormuse muudatuste ulatust finantsarvestuse õigusaktides, viiakse läbi analüüs. Selgitatakse välja, milline on olnud õigusaktidest tulenev halduskoormuse muutus. Õigusaktide teadasaamiseks kasutati lehekülge www.riigiteataja.ee, mis on Riigi Teataja võrguväljaande lehekülge ning sealt valiti täpne otsing, kus teksti lahtrisse kirjutati sõna „halduskoormus“. Vastena kuvas ainult käibemaksuseadus. Teisena kasutati mõistet „aruandlus“, kus tuli otsingutulemusi 273 vastet, millest kõiki läbi käia oleks ajaliselt mahukas.

Lõputöö autor otsustas kasutada 1.2 peatükis välja toodud aruandlusega seotud muudatuste seadusi. Valikusse jäid finantsaruandluses suurimat rolli omavad seadused, mis võivad

muuta mikro- ja väikeettevõtjate halduskoormust: raamatupidamise seadus (RPS), käibemaksuseadus (KMS), äriseadustik (ÄS) ja audiitortegevuse seadus (AudS).

Tabel 1. Halduskoormuse muutus analüüsitavates seadustes (Käibemaksuseadus, 2003; Raamatupidamise seadus, 2002; Audiitortegevuse seadus, 2016; Äriseadustik, 1995; autori koostatud)

	ÄS		RPS	
Aasta	2009	2010	2016	2017
Muutus	MAA* kirjalik	MAA* elektroonne	AA* täielik	AA* lihtsustatud
	KMS		AudS	
Aasta	2017	2018	2015	2016
Muutus	KMD* 16 000€	KMD* 40 000€	Auditi ja ülevaatuse tingimused	

AA* - aastaaruanne

MAA* - majandusaastaaruanne

KMD* - käibemaksudeklaratsioon

Tabelist 1 on välja jäetud sotsiaalmaksuseadus, kuna seal esinev halduskoormus ettevõtjale on olemas, kuid milles aastate jooksul pole toimunud muutust. Kõik ettevõtjad peavad esitama tulu- ja sotsiaalmaksu, kohustusliku kogumispensioni makse ja töötuskindlustusmakse deklaratsioonilt (edaspidi TSD) olenemata ettevõtte suurusest.

Analüüsist nähtub, et äriseadustiku üheks halduskoormust vähendavaks faktoriks on olnud majandusaasta aruande elektroonilise vormi esitamise võimalus (vt. tabel 1). Dokumente koostatakse ja esitatakse elektrooniliselt. Aruandluskeskkond, kuhu majandusaasta aruanne esitatakse on Äriregister ehk Eesti Registrate ja Infosüsteemide Keskus. (Kohtule dokumentide esitamise kord, 2005) Majandusaasta aruande elektrooniline esitamine vähendab halduskoormust läbi ajakulu vähenemise. Puudub aruande kohale toimetamise ajaline kadu, sest saab aruannet esitada läbi andmeesitussüsteemi. Peale selle, et ettevõtjale on aruande koostamine ja esitamine mugavam, on ka aruannete kontrollimine registripidajal ja maksuhalduril efektiivsem. Andmed on kergemini kättesaadavad ja elektrooniliselt töödeldavad. Samuti on esinevaid vigu kergem leida.

Peale majandusaasta aruande elektroonilisele kujule viimist teostati Justiitsministeeriumi poolt tellitud uuring, kas muutus realselt vähendas halduskoormust või mitte. Võrreldi 2008 ja 2010 aastat, kus ühel aastal esitati aruanne paber kandjal ning teisel aastal

elektroonselt. Küsimustikule vastajatest 60% leidis, et ajaline kulu on vähenenud. Samuti saadi uuringus teada, et rahaline kulu on ligi 30% võrra väiksem. (BDO Eesti AS, 2012) Kuna küsimustikule vastamise ajal oli veel tegemist millegi uuega, siis kindlasti võttis aega, et osata seda elektroonselt korrektselt teha. Eriti kui ollakse harjutud eelnevalt täitma ja esitama aruandeid paberkandjal. Kuigi juba tol ajal üle poole tunnetasid ajalise ja rahalise kulu vähenemist, mis ongi seaduse muudatuse eesmärk.

Majandusaasta aruande tähtaja lühendamise on teemaks olnud juba aastaid. Statistikaameti 2013. aasta pressiteates avaldati soov muuta aruande esitamise tähtaeg kolme-nelja kuu peale. Seda mitte sellepärast, et aruandlust suurendada, vaid sellepärast, et see informatsioon on ühiskonnale oluline ning ettevõtjad ei peaks samu andmeid mitu korda esitama. (Ots, 2013) Kui oli kohustus esitada paberkandjal majandusaasta aruanne, oli mõistetav, et vajalik oli pikk ajavahemik, kuid nüüd, kui esitamine toimub elektroonselt ning ajakulu on väiksem, annaks see võimaluse esitada andmeid lühema aja jooksul, et saaks Statistikaamet varem ühiskonnale olulised andmed esitada ning ettevõtjad ei peaks esitama aruandeid mitu korda.

Raamatupidamise seaduse analüüsist nähtub, et muudetud on aastaaruande esitamise korda mikro- ja väikeettevõtjatele, kellel on võimalus esitada lihtsustatud aastaaruanne (vt tabel 1). Seadusest tulenevalt on mikroettevõtja osaühing, kelle näitajad vastavad aruande aasta bilansipäeval kõikidele järgmistele tingimusele (Raamatupidamise seadus, 2002):

1. varad kokku 175 000 eurot;
2. kohustised ei ole suuremad kui omakapital;
3. üks osanik, kes on ka juhatuse liige;
4. müügitulu on aruande aastal 50 000 eurot.

Väikeettevõtja on Eestis registreeritud äriühing, kes ei ole mikroettevõtja ja kelle näitajatest võib aruande aasta bilansipäeval üks tingimus olla ületatud (Raamatupidamise seadus, 2002):

1. varad kokku 4 000 000 eurot;
2. müügitulu 8 000 000 eurot;
3. keskmine töötajate arv 50 inimest.

Lühendatud aastaaruanne, mida võivad esitada mikro- ja väikeettevõtja, koosneb kahest põhiaruandeks, milleks on bilanss ja kasumiaruanne (Raamatupidamise seadus, 2002). Ettevõtjatel, kes ei ole mikro- ega väikeettevõtjad, on aruannete esitamine mahukam, kuna nemad peavad lisaks esitama veel rahavoogude aruande ja omakapitali muutuste aruanne.

Mikroettevõtja puhul on lühendatud aastaaruande koostamisel ja avaldamisel eesmärgiks anda aruande kasutajale nõutud informatsioon oma finantsseisundist ja tulemuste kohta. Väikeettevõtjal, kellel on aruandest arusaamiseks piisavad teadmised finantsalal, saab kasutada aruandes esitatud informatsiooni edasiste majandusotsuste tegemisel. (Raamatupidamise seadus, 2002) Kuna mõned mikro- ja väikeettevõtjad on väiksemad üksused, kes alles alustavad ettevõtlustegevust või on ettevõtja isiklik soov tegutseda väiksemas mahus, siis piisab lihtsustatud aastaaruandest, kuna aruandest saab vajaliku informatsiooni kätte. Töö koostaja on veendunud, et aruannet ei saa esitamata jätta, kuna aruandest nähtub ausus riigi suhtes. Aastaaruandes olev informatsioon aitab ettevõtjatel teha edasisi majandusotsuseid.

Raamatupidamise seadusesse on kasutusse võetud termin masintöödeldav arve, mida mõistetakse e-arvena. E-arve peab vastama masintöödeldavate algdokumentide vormingu nõuetele, mis kehtestatakse valdkonna eest vastutava ministri määrusega või peab vastama e-arveldamise Euroopa standardile. E-arve termin jõustus raamatupidamise seaduses 1. jaanuar 2017. (Raamatupidamise seadus, 2002) E-arvete tehnoloogia on kättesaadav kõikidele asutustele, nii avalikus sektoris kui ka erasektoris. E-arve on masinloetav arve, mis liigub ühest tarkvarasüsteemist teise. Selle eeliseks on arvete kiire liikumine ja arveid ei pea sisestama topelt, millest tuleneb ajaline võit, kuna arve liigub automaatselt süsteemi. Samuti on paranenud arvete kvaliteet. (Hill, 2016, pp. 54-55) E-arveid võivad kasutada nii mikro-, väike-, keskmise suurusega kui ka suurettevõtjad ning iga puhul väheneb halduskoormuse osakaal. Muidugi esitamiseks ja süsteemi automaatseks muutmiseks peab olema vastav raamatupidamise tarkvarasüsteem, mis seda võimaldaks. Üldises mõistes väheneb raamatupidamisdokumentide sisestamise ja töötlemise kulu, eriti kui mikro- ja väikeettevõtjad peavad ise tegelema raamatupidamisega.

Riigi poolt on loodud kasutajasõbralik veebipõhine raamatupidamistarkvara e-arveldaja, mis aitab ettevõtjal raamatupidamise korraldamisega mugavalt hakkama saada (Registrite

ja Infosüsteemide Keskus, kuupäev puudub). Operaatorteenuse lahendusega võib liidestada majandustarkvara, milles e-arveid luuakse ja vastu võetakse. 2017. aastal on Rahandusministeeriumi kodulehel nimetatud, et e-arveid võtavad vastu 71% avaliku sektori asutustest (Rahandusministeerium, 2017). Need on aina rohkem populaarsust koguvad arved, mis lihtsustavad ettevõtjate tööd. Paberil koostatud ja PDF arvete töötlemine, koostamine ja raamatupidamisprogrammi lisamine on aeganõudvam. Sellega seoses on võimalik kokku hoida kulusid ja selleks mitte kulutatud aega hoopis kasutada ettevõtluse arendamiseks.

Käibemaksuseaduse erinevate redaktsioonide võrdlusest selgus, et on vähendanud halduskoormust just mikro- ja väikeettevõtjatele (vt. tabel 1). Nimelt eelnevas redaktsioonis 01.08.2017 pidi registreerima käibemaksukohustuslaseks siis, kui maksustatav käive ületas kalendriaastas 16 000 eurot. Uues redaktsioonis algusega 01.01.2018 on kohustus registreerida käibemaksukohustuslaseks siis, kui maksustatav käive ületab 40 000 eurot. (Käibemaksuseadus, 2003) Käibemaksukohustuslaseks registreerides tekib lisa halduskoormus sellega, et tuleb esitada käibemaksudeklaratsioon iga järgneva kuu 20. kuupäevaks. Sellega seoses peab olema teadlik käibemaksuseadusest, et majandustehingutes osata rakendada maksuvabakäivet, 0%, 9% ja 20% käibemaksumäära. Võimalus on registreerida varem käibemaksukohustuslaseks. Töö koostaja on veendunud, et enne käibemaksukohustuslaseks hakkamist tuleb läbi mõelda, kas tegevusalas on see mõistlik. Näiteks kui on ühekordne väljaminek ehk tasulise parkla loomine, siis poleks sellel mõtet, kuna puuduvad kulutused, kus saaks sisendkäibemaksu maha arvata. Kuid kui ettevõtja tegeleks pidevalt erinevate kaupade sisse ostmisega, siis see annab võimaluse saada tagasi sisendkäibemaksu.

Ettevõtjate halduskoormus on vähenenud käibedeklaratsiooni esitamisel. Võimalik on esitada deklaratsiooni Maksu- ja Tolliametile elektrooniliselt või masin-masin liites, millega kaasneb ajaline kokkuhoid (Maksu- ja Tolliamet, 2018). Masin-masin liites on olukord veelgi kergem, kuna informatsioon liigub majandustarkvarast otse Maksu- ja Tolliametile ning selleks ei kulu lisa aega, millega kaasneb ajaline kokkuhoid. Elektroonsete võimalustega on tagatud andmete kiire esitus ja mugavam kontroll.

Analüüsist selgus, et auditeerimistegevuse seaduses muutusid ülevaatus ja audiitorkontrolli tingimused alates 01.01.2016 (Raamatupidamise seaduse muutmise ja

sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus, 2015) (vt tabel 1). Sellega seonduvalt muudeti tingimused mikro- ja väikeettevõtjale sõbralikumaks. Auditi kohustuse tingimused suurenesid ehk väiksema ettevõtlastegevusega ettevõtjatel on võimalik kauem teha ülevaatus, mis on osaliselt kindlustandev tegevus (vt tabel 2).

Tabel 2. Majandusaasta aruande ülevaatus tingimuste muutuste analüüs (Audiitortegevuse seadus, 2016; autori koostatud)

ÜLEVAATUS				
Ajavahemik	Tingimuste arv	Müügitulu	Varad	Keskmine töötajate arv
kuni 01.01.2016	kaks tingimust	1 mln	500 000	15
alates 01.01.2016	kaks tingimust	1,6 mln	800 000	24
kuni 01.01.2016	üks tingimus	3 mln	1,5 mln	45
alates 01.01.2016	üks tingimus	4,8 mln	2,4 mln	72

Tabelis 2 on välja toodud audiitortegevuse seaduse muutus ülevaatus tingimuste osas. Analüüsisel selgus, et seal kus raamatupidamiskohustuslane, kelle raamatupidamise aastaaruandes toodud näitajatest võib ületada kaks tingimust, siis müügitulu suhtes on olnud muutus 600 000 eurot ehk nüüd peab müügitulu või tulu olema 600 000 euro võrra suurem võrreldes eelmise seaduse redaktsiooniga. Varade puhul on 300 000 euro võrra suurenenud ning keskmine töötajate arv on 9 inimese võrra. Kui võrrelda väljatoodud näitajatest osa, kus tohib ületatud olla üks tingimus, siis müügitulu erinevus on suurenenud 1,8 miljonit võrra, varad 0,9 miljonit ning töötajate arv 27 inimese võrra. (vt tabel 2) Kuna audit on VKE rahaliselt kallis ja ajakulukas toiming, mille kohustus tuleneb seaduses sätestatud tingimustes, siis on tegemist halduskoormusega. Audit on rohkem vajalik suurtele ettevõtetele, et anda kindlust juhtidele ja omanikele ning et näha, kas ettevõtte majandustegevus on ausalt toimunud.

Kokkuvõtvalt selgus, et halduskoormust on suudetud läbi erinevate seaduse muudatuste vähendada. On toimunud elektroonilistele infosüsteemidele üleminek, aga ainult sellest ei piisa. Peab arendama erinevaid programme ning kasutama ära võimalust, mis on ühiskonnal hetkel olemas. Selleks on peale elektroonisele esitamisele suudetud arendada programme, näiteks läbi masin-masin liite. Äriseadustiku analüüsist selgus, et halduskoormust vähendavaks aspektiks on olnud majandusaasta aruande elektroonisele

kujule viimine, mis on muutnud aruande esitamise protsessi kergemaks ja kiiremaks. Raamatupidamise seaduses üheks suurimaks muutuseks mikro- ja väikeettevõtjatele on lühendatud aastaaruande vormi sätestamine. Samuti käibemaksuseaduses on toimunud muutus, kus 2017. aastal pidi käibemaksukohustuslaseks registreerima kui maksustatav käive ületab kalendriaastas 16 000 eurot, kuid 2018. aastal peab registreerima, kui käive ületab 40 000 eurot. Auditeerimistegevuse seaduse analüüsist järeldub, et auditeerimise kõrvale on tekitatud ülevaatuskohustus, mis on eeliseks väikeettevõtjatele.

2.2 Andmeesitamise modernsus

Halduskoormus tuleneb seadusandlusest ning selle vähendamiseks tuleb teha õigusaktides muudatusi. Aruandlust tuleb muuta läbipaistvamaks. Finantsarvestuse õigusaktide muudatuste alapeatükis selgus, et erinevate õigusaktidega antakse suunitlused, kuid avalik-õiguslikud asutused, kes on määratud vastutama adekvaatsete andmete kogumise eest, peavad halduskoormuse muutumise protseduurid koostama.

Suunitluste rakendamine kuulub enamasti kahele asutusele: Justiitsministeeriumi poolt hallatav Registrate ja Infosüsteemide Keskus ning Rahandusministeeriumi poolt hallatav Eesti Statistikaamet. Seetõttu jäetakse analüüsist välja Maksu- ja Tolliamet, kuhu maksukohustuslased peavad esitama kohustuslikke igakuiseid aruandeid.

Teadsaamiseks halduskoormuse muutmist andmeesituse osas viiakse läbi intervjuud Statistikaameti ettevõtlus- ja põllumajandusstatistika osakonna juhataja Ene Saareoja (vt lisa 1) ja Eesti Registrate ja Infosüsteemide ettevõtte aruandluse infosüsteemide talituse juhataja Aleksandr Belousoviga (vt lisa 2). Intervjuu eesmärk on teada saada, milline on majandusaasta aruande kuue kuu pealt kolmele kuule muutmise vajalikkus ning miks pole seda suudetud siiani vastu võtta, kuigi sellele avaldati soovi Statistikaameti 2013. aasta pressiteates ning Martin Kuke 2013. aasta lõputöös. Selletõttu on autoril huvi selgitada välja põhjus, miks ei ole muudatusettepanekut rakendatud, uurides kahe erineva asutuse esindaja arvamust majandusaasta aruande lühendamise osas. Intervjuu Ene Saareojaga toimus 29. märtsil Statistikaameti konverentsiruumis ning Aleksandr Belousoviga meili teel, kuna ta oli puhkusel ning peale seda ei võimaldanud töökohustused kohtumist. Meili teel vastused saadi 03.04.2018, 05.04.2018 ja 13.04.2018.

Ettevõtlus- ja põllumajandusstatistika osakonna juhataja, Ene Saareoja, arvates on muudatus vajalik. Seda põhjusel, et kuus kuud majandusaasta aruande esitamiseks on arvutielest ajastust, kus aruande koostamist tehti käsitsi ning võttis tunduvalt kauem aega. Olulisim põhjus majandusaasta aruande perioodi lühendamisel on ühiskonnale, kuna statistikat on vaja võimalikult vara ning hetkel saadakse informatsioon majandusaasta aruannete kohta 30. juuniks ning lisaks sellele küsitakse andmeid juurde, enne kui Statistikaamet saab vajalikke andmeid hakata terviklikult analüüsima. Lisaks koostatakse andmeid ka Eurostatile ehk Euroopa statistikale, et saaks võrrelda Euroopa Liidu riikide erinevaid statistikaid. Selgus, et 2013. aastal ei võetud muudatust vastu, kuna ettevõtjad polnud sellega päri. Ettevõtjatele meeldib see, et on aruande koostamine võimalik jagada võimalikult pika perioodi peale. Kardetakse ka seda, et konkurendid saavad liialt vara informatsiooni nende ärisaladuste kohta. Ene Saareojaga tõi ka välja, et audiitoreid on Eestis vähe ning muudaks audiitorite töö mahukamaks.

Aleksander Beloussovi ei pidanud mõistlikuks muuta tähtaega varasemaks kõigil ettevõtjatel. Näiteks tõi välja auditeerimiskohustusega juriidilised isikud, kelle hinnanguliselt kulub vähemalt neli kuud, et majandusaasta aruanne lõppkujule viia ja üldkoosolekul heaks kiita enne registrisse esitamist. Samuti tõi ta välja, et raamatupidamise standardi kohaselt on inventari võimalik läbi viia kuni kahe kuu jooksul peale majandusaasta lõppu ning seejärel planeeritakse alles koosolekut. Viimase punktina rõhutas, et kuna Äriregistri puhul on tegemist avaliku registriga, kus on andmed kõigile kättesaadavad, siis ei taheta avaldada ärisaladusi ning informatsiooni edu kohta liiga vara. Samas tõi välja, et kui muudatus ellu viia, siis eelkõige mikroettevõtjatele, kuna nende aruande koostamise koormus on väiksem ning raamatupidamisliku informatsiooni läbi töötamine ei võta nii palju aega. (Belaussov, 2018) Intervjuud analüüsid tekib küsimus, kas problemaatiliseks kohaks on eelpool väljatoodud ettevõtjate aja organiseerimisvõime või siiski on tegemist nii mahuka protsessiga, et ei jõuta varem valmis.

Statistikaameti ettevõtlus- ja põllumajandusstatistika osakonna juhataja arvates tuleks teema uuesti tõstatada ja arutelu tekitada. Ene Saareoja eeldas, et praegu on olnud ettevõtlusega seotud muudatusi palju, nagu näiteks maksuarvestamise kord, kütuse käsitlemine, aruannete muudatused jne. See võib ettevõtjates tekitada trotsi, kuna on olnud mitmeid erisuunalisi muutusi. Selle tõttu peaks läbi mõtlema kuidas ja millal tuleks teema tõstatada, kuid kindlasti peaks antud muudatus rakendust nägema.

Aleksander Belousov on veendunud, et kui muuta majandusaasta aruande esitamise tähtaeg lühemaks, siis ainult mikroettevõtjatel, kuna nende aruannete sisuline esitamise maht on väiksem ning aruanded ei vaja auditeerimist. See vähendaks ka Riigi Infosüsteemide Keskuse sisest halduskoormust, mis tähendaks, et korraga ei esitata aruandeid, kuna enamus majandusaasta aruandeid esitatakse tähtaja saabudes. Aruannete mitmes jaos esitamine võimaldaks juuni lõpus olevat koormust oluliselt leevendada. Tuleb arvestada kahte erinevat poolt: riik ja erasektor. Riigi seisukohalt oleksid mõjud pigem positiivsed, kuna töötajate töökoormust saab paremini korraldada: parem jaotus infosüsteemide koormusele, teostada varem analüüse ja otsuseid. Erasektori poole pealt võib esile tõusta ka negatiivne mõju, nagu näiteks protseduuride lõpetamiseks vähem aega, mis võib tuua kulude suurenemise. Raamatupidajate poole pealt jällegi positiivne, sest nemad saaksid töökoormust paremini jaotada ja tööd ei kuhjuks. (Belousov, 2018)

Kokkuvõtvalt Eesti Riigiinfosüsteemide esindajaga tehtud intervjuust kumab läbi teave, et üldine halduskoormus jääb samaks, kuid jaotub erinevalt raamatupidajate, avaliku sektori töötajate ja infosüsteemide tööjaotuses. Belousovi arust jääks üldine halduskoormus samaks, kuid jaotuks mitmete kuude vahel paremini. Kuna mikroettevõtjatel ja mitte auditeerimist vajavatel ettevõtjatel on esitamise maht väike, siis nende puhul oleks kõige realsem muuta esitamise tähtaja pikkuseks kolm kuud. Selle muudatusega saaks Statistikaamet andmed varem kätte ning nende põhjal statistikat koostada.

Ene Saareoja tõi välja, et tegelikult majandusaasta aruanne ei ole eriti süsteemne. Võrdluseks tõi ta nõukogude aja aruande ja kaasaegse aruande erisused. Hetkel on võimalik ettevõtjal *“piltlikult öeldes”* *“rohkem mängida”* majandusaasta aruande koostamisega. Seda selle tõttu, et ettevõtja saab hinnata, kas näitaja on tema jaoks oluline ja selle põhjal otsustada, kui põhjalikult seda avada majandusaasta aruandes. Nõukogude ajal oli struktureeritud aruanne, kus informatsioon oli põhjalikumalt lahti kirjutatud, mille eeliseks on kergemini töödeldavad andmed ja lisainformatsiooni on vaja vähem juurde küsida.

Ene Saareoja arvates oleks lisaks vaja muuta majandusaasta aruande distsipliini paremaks. Samas ka lihtsustatud majandusaasta aruande puhul jääb Statistikaametil tegelikult palju olulist informatsiooni saamata ning nad peavad teatud andmeid juurde küsima. Lihtsustatud majandusaasta aruandest saavad nad oma aruande eeltäitmiseks osalise informatsiooni

kätte, kuid nad peavad seda laskma ettevõtjatel täiendada. Mikroettevõtjate puhul ei küsita lisainformatsiooni juurde, kuna on välja töötatud eelmise aasta andmetest mudel, millest arvutatakse puuduolevad andmed, et mitte koormata ettevõtjaid. Analüüsist lähtuvalt selgus, et mikroettevõtjatele Statistikaamet ei tekita lisa halduskoormust.

Läbi viidud analüüsist selgus, et majandusaasta aruande tähtaega tuleks lühendada, kuid mitte kõigil ettevõtjatel. Tuleb arvestada ettevõtte majandusnäitajatega ning kas tegemist on auditeerimist või ülevaatus vajava ettevõtjaga.

Autori arvates saab majandusaasta aruande esitamist muuta mikro- ja auditeerimist mittevajavatel ettevõtetel kolmele kuule. Auditeerimist vajavaettevõtja puhul neljale või viiele kuule ning konsolideeritud gruppi kuuluvatele ettevõtjatele jääks tähtaeg samaks ehk kuuele kuule. Sellise muutusega kaasneb see, et Statistikaamet saaks andmed varem kätte ning neid järk-järgult töötlemata hakata. Analüüsist nähtub, et majandusaasta aruande esitamise struktuur ei ole läbi mõeldud, kuna olemasolev struktuur toimib vaid siis kui ettevõtja esitab vajalikud andmed piisavalt täpselt, mis tähendab, et Statistikaamet peab andmeid minimaalselt juurde küsima.

Selleks, et kinnitada intervjuudes saadud tulemusi, viiakse läbi küsitlus (vt lisa 3) ettevõtjate seas välja selgitamiseks, kas ja kuidas nad tunnetavad halduskoormuse muutust. Küsimustik koostati veebipõhises keskkonnas GoogleForm. Küsitluse valim koostati eesmärgipäraselt ning esmalt sooviti kasutada Eesti Kaubandus-Tööstuskoja liikmete andmeid. Selgus, et see ei ole võimalik, kuna e-mailide soovile vastamisel selgus, et tegemist on tasulise teenusega (vt lisa 4). Üldandmete eest tuleb maksta 1euro/ettevõtte kohta + käibemaks. Nende soovitus oleks olnud valida valim ettevõtte töötajate arvu järgi. Kuna autori arvates on 1 euro + käibemaks maksta e-maili aadresside eest liiga palju, siis otsustati kasutada mugavusvalimit Eesti Raamatupidajate Kogu liikmete seas. Kodulehelt saadi ettevõtete nimede list ning ettevõtte nime järgi otsiti googlest e-mail. Listist eemaldati kõik aktsiaseltsid ja mittetulundusühingud. Küsimustikule vastamise aeg oli vahemikus 26.03.2018-10.04.2018. Küsimustikule vastas 31 ettevõtjat. Nendest 30,4% mikroettevõtjaid, 43,5% väikeettevõtjaid, 17,4% keskmise suurusega ettevõtjaid ning 8,5% füüsilisest isikust ettevõtjat. (vt lisa 5)

Küsimustiku vastuste analüüsist selgus, et peamine probleem on ettevõtjatele andmete dubleerimine ehk Statistikaametile samade andmete esitamine, mis Maksu- ja Tolliametile. Tulemused kinnitasid Statistikaameti esindajaga intervjuerides ja selgus, et tegelikult nad võtavad Maksu- ja Tolliametist võimalikult palju andmeid, kuid need pole ette nähtud statistikate tegemiseks piisavad ning nad peavad juurde küsima ettevõtjatelt täiendavat informatsiooni. TSD-lt saadakse väljamakse kokku, kuid statistikaametit huvitab, kui palju on väljamaksest ebaregulaarne või regulaarne preemia, toetused jms. (vt lisa 1 ja lisa 3)

TSD-st saadud andmeid nad kasutavad näiteks makroarvestuses, isiku uuringutes ja teatud tingimustes ka ettevõtlusuuringute eeltäitmiseks, kuid andmeid on vaja siiski juurde küsida, et teha spetsiifilisemat statistikat. Selleks, et andmete dubleerimist vähendada, on Ene Saareoja sõnul Statistikaameti eestvedamisel loodud projekt Aruandlus 3.0, mis on riigiandmete kogumises uus tase ja kergendab ettevõtjate tööd. Majandustarkvara arendajad teevad programmides täiendusi ning kõik tehingud kodeeritakse ehk pannakse juurde tunnused/klassifikaatorid, mis sobiks nii Statistikaameti kui ka Maksu- ja Tolliameti vajadustele. Näiteks sellega kergendatakse palgaandmete küsimist, sest läbi majandustarkvara saavad ettevõtjad andmeid jagada ning info jõuab ilma lisa tööd tegemata vajalikele asutustele. Samuti ühtis see Riigi Infosüsteemide esindaja arvamusega, kuna Aruandlus 3.0 vähendab andmete dubleerimist, mis pakub raamatupidamis tarkvarale riigiga otse suhtlemist. (vt lisa 1, lisa 2 ja lisa 3)

Küsimustikule vastanutest 65,2% ei tunnetata ja 34,8% tunnetavad halduskoormuse vähenemist. Mitte tunnetajate arvates pole toimunud muudatusi, mis vähendaksid ajalist kulu. Tehti ettepanekud halduskoormuse vähendamise osas, milleks oli loobuda lisa aruannetest ja nulldeklaratsioonidest, vähendada andmete dubleerimist ehk tõhustada Statistikaameti ning Maksu- ja Tolliameti vahelist koostööd. Toodi välja, et lihtsustustega tekib juurde ebamugava ülesehitusega aruandeid, mille esitamine on nende jaoks veel koormavam. Teisalt oli ettevõtjaid, kelle arvates ei peaks vähendama finantsaruandlust, kuna informatsioon on vajalik omanikele, riigile kui ka koostööpartneritele. Peetakse oluliseks, et eelpool nimetatud gruppidele oleks informatsioon kättesaadav. Toodi välja, et ei oleks vaja midagi ära jätta, vaid keskenduda nendele ettevõtjatele, kes ei esita vajalikke andmeid õigeaegselt või siis üldsegi mitte. Vastanud tõid ka välja, et võrreldes teiste riikidega peetakse Eesti olukorda heaks.

Tabel 3. Majandusaasta aruande perioodi lühendamise plussid ja miinused (autori koostatud intervjuude alusel)

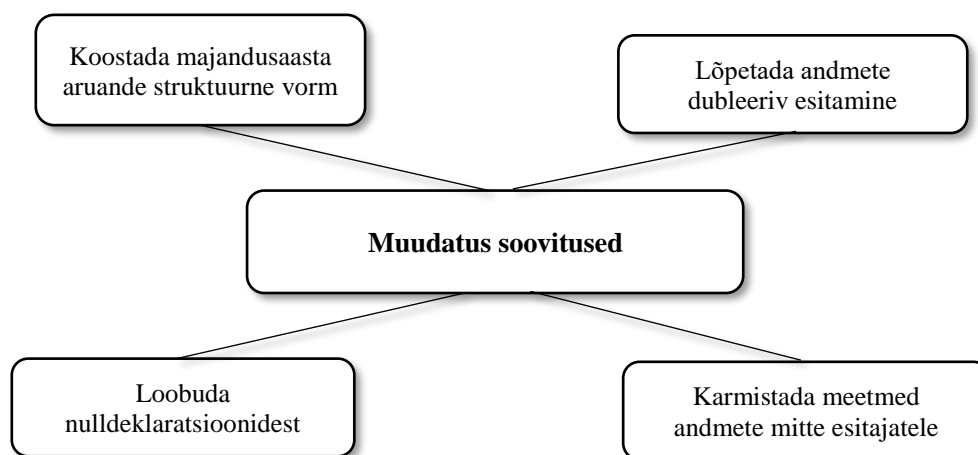
MAJANDUSAASTA ARUANDE PERIOODI LÜHENDAMINE	
PLUSSID	MIINUSED
Arvutieelne ajastu	Koostamiseks vähem aega
Raamatupidamistarkvara areng	Ärisaladused
Statistikaameti statistikad	Audiitorite vähesus
Avaliku sektori tööde jaotus	Ettevõtja kulude suurenemine
Infosüsteemide koormus	
Raamatupidajate tööjaotus	

Analüüsidest selgus, et on erinevaid plusse ja miinuseid seoses majandusaasta aruande perioodi lühendamisega. Muudatuse vastuvõtmise argumentideks saab pidada, et kuus kuud on arvutieelsest ajastust ja kuna arvuti tarkvara on edasi arenenud ja protsesse kiirendanud, peaks tähtaja lühendamine võimalik olema. Muudatus annaks võimaluse ühiskonnal varem statistilisi andmeid saada, kuna Statistikaametil oleks võimalik terviklikke analüüse varem teostada. (vt tabel 3)

Majandusaasta aruande lühendamine tooks kaasa erinevate asutuste sisese halduskoormuse muutuse, näiteks avalikus sektoris saaks paremini jaotada töötajate ja infosüsteemide koormust. Ka erasektoris raamatupidajatel oleks võimalik töökoormust paremini jaotada ehk tööd ei kuhjuks, kui oleks aruannete esitamiseks erinevad tähtajad. Teisalt tuleb välja ka negatiivseid faktoreid. Nimelt erasektoril oleks vähem aega majandusaasta aruande koostamiseks, mis võib suurendada nende kulusid ning nad peaksid oma aega rohkem planeerima. Mitmetele ettevõtjatele meeldib pika aja peale jaotada erinevaid protsesse. Eestis on audiitoreid vähe, lühem aruande esitamise tähtaeg suurendaks nende töökoormust aruande esitamise perioodil. (vt tabel 3)

Autor on arvamisel, et majandusaasta aruande tähtaja lühendamine on mõistlik ettevõtjate osas erinevalt. Mõistlik on muuta mikroettevõtjate majandusaasta aruande esitamise tähtaeg kolme kuu peale, kuna nende aruande koostamise koormus ja andmete esitamise maht on minimaalne. Auditeerimist vajavatel ettevõtjatele muuta tähtaeg viie kuu peale, kuna hinnanguliselt vajavad nad neli kuud auditi lõpetamiseks ja enne registris avaldamist

üldkoosoleku heaks kiitmist. Samuti raamatupidamisstandardi kohaselt on võimalik inventuuri läbi viia kahe kuu jooksul peale majandusaasta lõppu ja see järel koosoleku kokkukutsumine, mis võib erinevatel põhjustel edasi lükkuda. Aruannete esitamine kuue kuu peale peaks jääma konsolideeritud ettevõtjatele, sest andmete maht ja informatsiooni osakaal on suurem.

Joonis 2. Ettevõtjate muudatusettepanekud (autori koostatid lisa 5 alusel)

Küsimustiku analüüsist selgusid muudatusettepanekud halduskoormuse vähendamise osas. Vajalikuks muudatuseks oli majandusaasta aruande vormi struktuursemaks muutmine. See võimaldaks kergemini töötelda andmeid ning Statistikaamet peaks andmeid vähem juurde küsima, sest hetkel oleneb juurde küsimine sellest, kui põhjalikult on ettevõtja poolt majandusaasta aruanne koostatud. Erandina mikroettevõtjatelt andmeid juurde ei küsita, kuna Statistikaameti poolt arvutatakse puuduolevad näitajad mudeli järgi, mis on välja töötatud eelmiste aastate andmete pealt.

Probleemseks kohaks on veel andmete dubleerimine ehk esitatakse sarnaseid andmeid erinevatele asutusele. Sellega hetkel tegeletakse ning on loodud projekt Aruandlus 3.0, mis annab võimaluse otse raamatupidamistarkvarast riigil andmeid saada. Sellega kaoks ära näiteks palga andmete dubleerimine, kus samasisulisi andmeid esitatakse Maksu- ja Tolliametile kui ka Statistikaametile. Küsitluse käigus selgus, et nulldeklaratsioonidest tuleks loobuda, kuna riik sellest kasu ei saa ning ettevõtjale on see ajaline kulu. Samuti keskenduma peaks neile ettevõtjatele, kes jätavad riigile vajalikud andmed edastamata,.

Finantsaruandlusest tulenev informatsioon on oluline nii riigile, ettevõttele kui ka koostöö partneritele. (vt joonis 2)

Ettevõtjad on finantsaruandlusega rahul, sest informatsioon on oluline nii neile endale kui riigile ja koostööpartneritele. Hinnati, et võrreldes teiste riikidega olukord hea ning ei oleks vaja suuremaid muutusi finantsaruandluses. Küsimustiku vastuseid analüüsid selgus, et õigusaktidest tulenev halduskoormuse vähenemist oluliselt ei tunnetata. Peaks ära kasutama võimalikult palju võimalusi, mis kaasnevad tarkvara programmidega ning automatiseerima protsesse, et vähendada halduskoormuse osakaalu. Selleks on loodud projekt Aruandlus 3.0, mis on riigiandmete kogumises “uus tase” ning majandustarkvara arendajad teevad programmides täiendusi, kõik tehingud kodeeritakse ehk pannakse juurde koodid/klassifikaatorid ning ettevõtja saab paari klikiga esitada andmed riigile ilma aruannet/deklaratsiooni ise koostamata. Projekt on alles alguse faasis, kuid kindlasti pikas perspektiivis halduskoormust vähendava mõjuga. Sellega seoses lisatakse kannetele kindlad klassifikaatorid, mille järgi süsteemist on võimalik esitada andmeid kindlatele asutustele ilma deklaratsioonide koostamata ja esitamata.

Lähtuvalt lõputöö analüüsist tehakse järgmised ettepanekud, millega on võimalik vähendada ettevõtjate halduskoormust:

1. vähendada andmeesituse dubleerimist;
2. tugevdada Statistikaameti ning Maksu- ja Tolliameti koostööd;
3. muuta aruande vorm struktuursemaks;
4. kaotada nulldeklaratsioonid;
5. keskenduda enam aruannete/deklaratsioonide mitte esitajatele.

Kokkuvõtvalt selgus, et majandusaasta aruande esitamise tähtaega oleks vaja muuta varasemaks, kuid tuleb arvestada ettevõtja eripäradega. Intervjuu analüüside põhjal leidis autor, et majandusaasta aruande esitamise tähtaega tuleks muuta mikro- ja auditeerimist mitte vajavatel ettevõtjatel kolmele kuule, auditeerimist vajavatel ettevõtjatel viiele kuule ning konsolideeritud ettevõtjatel kuuele kuule ehk aeg jääb endiseks. See annaks Statistikaametil võimaluse koguda vastavalt ettevõtjate gruppidele juba varem andmeid ning hakata koostama ühiskonnale vajalikke statistilisi andmeid. Ettevõtjate küsitluse analüüsist selgus, et Eesti finantsaruandluse informatsioon on ühiskonnale vajalik, kuid tuleks kaotada andmete dubleerimine ning erinevad asutused peaksid omavahel rohkem

koostööd tegema (nagu näiteks Statistikaamet ja Maksu-ja Tolliamet). Intervjuu analüüsis selgus, et Aruandlus 3.0 vähendab dubleerimist, kuid on hetkel veel välja töötamise faasis. Samuti tuleks muuta aruande vormid strukturesemaks, mis vähendaks Statistikaameti andmete juurde küsimusi. Lisaks tuleks kaotada nulldeklaratsioonid ning keskenduda rohkem nendele, kes aruandeid ja deklaratsioone ei esita.

KOKKUVÕTE

Halduskoormus on ajaline ja rahaline kulu, mis on seotud riigi jaoks vajaliku informatsiooni kogumise, edastamise ja töötlemisega. Minnakse aina rohkem üle digitaalsüsteemidele, mis ettevõtjate tööd lihtsustavad ning on suutnud vähendada nii ajalist kui ka rahalist kulu. Halduskoormuse vähendamine on prioriteediks nii Eestis kui ka Euroopa Liidus, mille tõttu luuakse erinevaid lihtsustavaid projekte ettevõtjate jaoks. Halduskoormus ei mõjuta mitte ainult ettevõtjaid, vaid ka avalikku sektorit, kolmandaid osapooli ja tavakodanikke. Finantsaruandlus on oluline, kuid see ei tohi ettevõtjaid liigselt koormata. See tähendab, et ei tohi tekkida liigset, põhjendamatu ja negatiivset mõju. Informatsioon, mida saadakse peab leidma rakendust riigiasutustes.

Töö oli aktuaalne kuna Lissaboni strateegiga üks prioriteetidest on halduskoormuse vähendamine. Lisaks Maksu- ja Tolliameti arengukavas 2017-2020 on välja toodud, et e-teenustega soovitakse muuta ettevõtjaga suhtlemine mugavamaks ja kiiremaks. Nii Eestis kui ka Euroopa Liidus on halduskoormuse vähenemine oluline valdkond, millega kaasneb õigusaktide muutmine.

Töös keskenduti mikro- ja väikeettevõtjate halduskoormuse vähenemisele. Lõputöö probleem seisnes selles, et ei olnud üheselt välja toodud, kas õigusaktide muudatused toovad kaasa halduskoormuse vähenemise mikro- ja väikeettevõtjate seas. Töö eesmärk oli välja selgitada andmeesitusest tulenev halduskoormuse muutus ettevõtjale ning kas ettevõtjad tunnetavad halduskoormuse vähenemist.

Tulenevalt analüüsist lahendati probleem, et on loodud erinevaid lihtsustusi mikro- ja väikeettevõtjate seas, millega on vähendatud halduskoormust. Mikro- ja väikeettevõtjad ise ei tunneta halduskoormuse vähenemist. Riigi poolt on loodud lihtsustusi kõigile ettevõtjatele, kuid ka spetsiaalselt mikro- ja väikeettevõtjatele. Luuakse erinevaid projektne nagu näiteks Aruandlus 3.0, millega on võimalik vähendada andmete esitamise osakaalu kui ka kaotada andmete dubleerimine. Mikro- ja väikeettevõtjaid ei tohi liigselt koormata finantsaruandlusest tuleneva halduskoormusega.

Töö tulemusena selgus, et mikro- ja väikeettevõtjat suuremas osas ei tunneta halduskoormuse muutust, kuid Eesti finantsaruandlust peetakse piisavaks, sest informatsioon on oluline ettevõtjale, riigile kui ka koostööpartneritele.

Analüüsist lähtudes leidis autor, et majandusaasta aruande tähtaega tuleks lühendada mikro- ja auditeerimist mittevajavatel ettevõtetel kolmele kuule, auditeerimist vajavatel ettevõtjatel (k.a vabatahtliku auditi/ülevaatuse korral) viie kuu peale ja konsolideeritud ettevõtjatel peaks jääma aruande esitamise tähtaeg muutumatuks. Positiivsete tulemustena saab Statistikaamet terviklikke analüüse varem koostama hakata. Avalikus sektoris annaks see võimaluse töötajate koormust paremini jaotada ning samamoodi infosüsteemid ei oleks koormatud. Erasektoris on raamatupidajatel võimalus töökoormust paremini jaotada, kui kõikidel ettevõtjatel ei ole majandusaasta aruande esitamise tähtaeg sama. Kuus kuud majandusaasta aruande esitamise tähtaega on arvutielest ajastust, kuid nüüdseks on tarkvara süsteemid edasi arenenud ning protsessid toimivad kiiremini. Kuid tuleb arvestada ka negatiivsete faktoritega. See tähendab ettevõtja jaoks, et majandusaasta aruande koostamiseks on vähem aega, mis võib suurendada kulusid. Ettevõtjatele meeldib tööprotsesse pika aja peale jaotada ning ei taheta konkurentidele liialt vara infomatsiooni edastada.

Seoses andmeesitusega on vaja muuta majandusaasta aruande vormi, vähendada andmete dubleerimist, kaotada nulldeklaratsioonid ja keskenduda neile, kes aruandeid ei esita. Ettevõtjad on finantsaruandlusega rahul ning peavad seda vajalikuks. Võrreldes teiste riikidega on olukord hea ning suuremaid muudatusi ei peaks teostama. Tarkvara süsteeme peaks jätkuvalt edasi arendama ning muutma automaatsemaks, et ettevõtte vajalikud andmed saaksid erinevatele avaliku sektori asutustele esitatud, kuid puuduks suuremad ajalised ja rahalised kulutused.

Lõputöö autori ettepanekud, millega vähendada mikro- ja väikeettevõtjate halduskoormust on vähendada tulevikus andmeesituse dubleerimist, tugevdada Statistikaameti ning Maksu- ja Tolliameti koostööd, kaotada nulldeklaratsioonid, muuta majandusaasta aruande vorm struktuursemaks ning keskenduda rohkem aruannete ning deklaratsioonide mitte esitajatele, muutes seadusandlust. Kindlasti peaks jätkama tarkvara süsteemide arendamisega.

Edaspidi soovitab autor analüüsida majandusaasta aruande esitamise struktuuri ülesehitust, et seda saaks muuta süsteemsemaks, mis annaks võimaluse Statistikaametil saada kergemini informatsiooni ning ettevõtja ei peaks täiendavat informatsiooni juurde esitama.

SUMMARY

Administrative burden is a temporal and financial cost which is related to the collection, transmission and processing of the information for the states. More and more is done by the digital systems that simplifies the work of an entrepreneur and reduces temporal and financial cost. Reducing administrative burden is a priority for Estonia and European Union by creating various simplifying projects for entrepreneurs. Administrative burden does not only affect companies but also the public sector, third parties and citizens. Financial reporting is important but may not burden enterprise too much. This means that it must not cause excessive, unjustified and negative effects. The informatio that is collected need to find application.

Bachelor thesis was topical as one of the priorities of the Lisbon Strategy is to reduce administrative burden. In Tax and Customs board development plan 2017-2020, there it has been pointed out that by e-services they intend to make communication with the entrepreneur more convenient and faster. Both in Estonia and in the European Union the reduction of administrative burdens is an important area, accompanied by legislative changes.

In the thesis focus was on reducing the administrative burden on micro and small enterprises. The problem of the final thesis was that it has not been stated if the changes in the legislation would lead to the reduction of the administrative burden among mico and small enterprises. The aim of the work was to find out how changes in the data submission will affect entrepreneurs.

Based on the analysis, the author solved the problem that micro and small enterprises do not feel reduction of administrative burden. The state has created simplifications for all enterprises but also specifically for micro and small businesses. They are creating different project such as Reporting 3.0 which can reduce the proportion of data submission and eliminate duplication of data. Micro and small enterprises must not be burdened with administrative burdens arising from financial reporting.

As a result of the thesis, it turned out that micro and small enterorisises do not feel much of a change in the administrative burden but Estonia's financial reporting is considered

sufficient because information is important for the enterprise, the states and the partners/investors.

Based on the analysis, the author found that the deadline for the annual report should be shortened to three months for micro and non-auditing companies, for auditing companies (including voluntary audit/review) five months and consolidated companies should remain the same deadline. As positive results the Statistics Estonia could compose comprehensive analysis earlier. In the public sector, this would provide the opportunity to better distribute the workload of the staff and also information systems would not be burdened. In the private sector, accountants have the opportunity to better distribution of the workload if all companies do not have the same deadline for filing an annual report. The six-month deadline for submitting an annual report is from computer-based timetable, but now software systems have developed and processes are faster. However, negative factors should also be taken into account. This means for the enterprises that there is less time to prepare the annual report which can increase costs. Entrepreneurs like to distribute work processes over a long period of time and do not want to convey too much information to their competitors.

Regarding the reporting process, it is necessary to change the format of the annual report, reduce data duplication, eliminate null declarations and focus on those who do not report. Most Entrepreneurs are satisfied with financial reporting and consider it necessary. Compared to other countries, the situation is good and no major changes should be made. Software systems should be continued to further development and should also be made more automated in order to provide for the companies less manual data submitting.

Proposals are to reduce duplication of data transmission, strengthen the cooperation between Statistics Estonia and the Tax and Customs Board, abandon zero rated declarations, change the format of the annual report form more structural and concentrate on non presenters of the reports/declarations. Relevant is also to develop software systems to be more efficient.

In the future, the author recommends analyzing the structure of the presentation of annual report so that it can be made more systematic which would give the Statistical Office more

information and the enterprise would not have to submit more additional informations afterwards.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

- Äriseadustik* (1995) RT I 17.11.2017, 22.
- Audiitortegevuse seadus* (2010) RT I, 17.11.2017, 25.
- Belaussov, A., 2018 *E-kiri Aleksander Belaussoviga [E-kiri]* (05.04.2018).
- Davues, I., Crane, A., 2010. Corporate Social Responsibility in Small- and Medium-size Enterprises: investigating Employee Engagement in Fair Trade Companies. *A European Review*. 19(2), pp. 126-127.
- Durai, S., Parthasarathy, R., 2017. Medical data transmission through PLCC with QFT-PUF encoder for data authentication. *Biomedical Research*. 28(8), pp. 51-58.
- Eesti Arenduse Sihtasutus, 2016. *Ettevõtlike olemus*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://195.80.116.172/et/avalikule-ja-mittetulundussektorile/avalike-teenuste-arendamine/kohalike-avalike-teenuste-arendamine-periood-2007-2013/kordumakippuvad-kuesimused/37-aeriidee-ja-aeriplaani-koostamine/ettevotjaks-saamisega-seotud-teemade-laebimotlemine/53-ettevotluse-olemus-pohimoisted> [Kasutatud 13.01.2018].
- EU2017, 2017. *Eesti prioriteedid*. EU2017. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.eu2017.ee/et/eesti-prioriteedid> [Kasutatud: 08.01.2018].
- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2013/34/EL* (2013).
- Güldenkeh, M., Silberg, U., 2014. Impact of the Changing European Union Regulations on Estonian Accounting Policies. *Estonian discussion on Economic Policy*. 22(2), pp. 80-98.
- Hill, B.J., 2015. E-Invoicing the Next Frontier. *Journal of Government Financial Management*. 5(1), pp. 54-56.
- Holmes, M. R., Zahra, S. A., Hoskisson, R. E., Deghetto, K., Sutton, T., 2016. Two-Way Streets: The Role of Institutions and Technology Policy in Firms' Corporate Entrepreneurship and Political Strategies. *Academy of Management Perspectives*. 30(3), pp. 247-272.
- Intelligent Solutions Estonia, kuupäev puudub. *Tegevusaruanne- Mis see on ja kuidas seda kirjutatakse*. Intelligent Solution Estonia. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.isee.ee/tegevusaruanne/> [Kasutatud: 26.12.2017].
- Jill, B., Malcolm, A., 2017. Modelling the Behavior of an Entrepreneur: the Case of Nevil Shute and the British Aviation Industry. *International Journal of Organizational Innovation*. 9(3), pp. 3-26.

- Johnson, H. L., 1966. Socially Responsible firms: an empty box or a universal set?. *Journal of Business*. 39(3), pp. 394-399.
- Jürgenson, A., Anspal S., 2006. *Töölepingu seaduse halduskoormuse hindamine*. Lõpparuanne. Tallinn: Poliitikauuringute keskus PRAXIS.
- Käibemaksuseadus* (2003) RT I, 28.11.2017, 18.
- Kotane, I., Kuzmina-Merlino, I., 2011. Non-Financial Indicators for Evaluation of Business Activity. *European Integration Studies*. (5), pp. 213-219.
- Kukk, M., 2013. *Raamatupidamisarvestuse lihtsustamine. Lõputöö*. Tallinn: Sisekaitseakadeemia.
- Kulikova, I. L., Vetoshkina, Y. E., Nurgatin, R. R., 2016. Universal Business Activity Level Highlights in the Financial Management System. *Academy of Strategic Management Journal. Special issue* (15), pp. 114-121.
- Luigelaht-Teder, K., 2017. *Audiitorkontrolli kohustus ja audiitori määramine. Audit & Consult*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://auditconsult.ee/2017/09/14/audiitorkontrolli-kohustus-ja-audiitori-maaramine/> [Kasutatud: 25.12.2017].
- Malm, K., 2014. *Euroopa Liidu aruandluspõhimõtetes sobivus audiitortegevusele Eestis. Lõputöö*. Tallinn: Sisekaitseakadeemia.
- Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, 2017. *Nullbürokratia*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.mkm.ee/et/nullburokraatia> [Kasutatud: 12.12.2017].
- Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, 2010. *Halduskoormuse hindamisvajaduse kaardistamine ja halduskoormuse hindamine. Lõppraport*. Tallinn: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.
- OECD, 2007. *Comparing administrative burdens across countries*. Paris: OECD.
- Ojamaa, K., 2010. *Audiitortegevus muutunud majandusruumis*. Eesti Maksuaksjate Liit. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.maksumaksjad.ee/modules/smartsection/item.php?itemid=1147> [Kasutatud: 13.01.2018].
- Ots, A., 2013. *Statistikaamet soovib majandusaasta aruande esitamise tähtaega lühendada kolme-nelja kuu peale*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.stat.ee/pressiteade-2013-008> [Kasutatud: 30.01.2018].
- Raamatupidamise seadus* (2002) RT I, 09.05.2017, 30.
- Rahandusministeerium, 2017. *E-arved*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.rahandusministeerium.ee/et/riigihaldus/e-arved> [Kasutatud:30.01.2018].

Registrite ja Infosüsteemide Keskus, kuupäev puudub. *Majandusaasta aruanne*. Registrite ja Infosüsteemide Keskus. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.rik.ee/et/ettevotjaportaali/majandusaasta-aruanne> [Kasutatud: 24.12.2017].

Zahkna, P., 2014. *Käibemaksudeklaratsiooni lisaga seotud halduskoormus*. Lõputöö. Tallinn: Sisekaitseakadeemia.

Saareoja, E., 2018. *Intervjuu Ene Saareojaga [Intervjuu]* (29.03.2018).

Scheers, V. L., 2016. How do entrepreneurs measure success in South Africa. *Journal of Business & Retail Management Research*. 11(1), pp. 1-6.

Sihver, A., kuupäev puudub. *Halduskoormuse hindamine- samm kvaliteetse õigusloome poole*. Riigikogu. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://rito.riigikogu.ee/wordpress/wp-content/uploads/2016/03/Halduskoormuse-hindamine---samm-kvaliteetse-õigusloome-poole.pdf> [Kasutatud: 17.11.2017].

Sotsiaalmaksuseadus (2000) RT I, 28.12.2017, 76.

Szymańska, E. J., 2017. Determinants of profitability of enterprises of meat industry in Poland. *Acta Scientiarum Polonorum*. 16 (3), pp. 83-91.

Tearu, K., 2017. *Deklaratsioonid*. Pilvebüroo. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://pilvebyroo.ee/deklaratsioonid/> [Kasutatud 25.12.2017].

Verstein, A., 2017. Enterprise without entities. *Michigan Law Review*. 116(2), pp. 247-301.

Wenming, T., Guixiong, L., Yuzhing, L., Daji, T., 2017. An Improved Scheduling Algorithm for Data Transmission in Ultrasonic Phased Arrays with Multi-Group Ultrasonic Sensors. *Sensors*. 17(10), pp. 1-14.

Euroopa Komisjon, 2016. *Komisjoni Teatis Euroopa Parlamendile, Nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning regioonide komiteele*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/ET/1-2016-179-ET-F1-1.PDF> [Kasutatud 15.12.2018].

Justiitsministeerium, 2005. *Kohtule dokumentide esitamise kord*. Määrus. RT I, 23.02.2018, 3.

BDO Eesti AS, 2012. Arvestusala *Halduskoormuse uuring'u vahekokkuvõte*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://ajaveeb.just.ee/e-aruanne/wp-content/uploads/2012/02/B456F663.doc> [Kasutatud: 14.01.2018].

Maksu- ja Tolliamet, 2018. *Käibemaksudeklaratsioon*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.emta.ee/et/ariklient/tulu-kulu-kaive-kasum/maksudeklaratsioonid/kaibedeklaratsioon> [Kasutatud 01.02.2018].

Raamatupidamise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus
(2015) RT I, 30.12.2015, 4.

Lisa 1. Intervjuu küsimused Statistikaameti esindajale

1. Milline kasutegur oleks majandusaasta lühendamisel Statistikaametile? (kuue kuu pealt kolme kuu peale)
2. Miks Teie arust pole siiamaani suudetud vastu võtta majandusaasta aruande esitamise lühendamist? Näiteks avaldati Statistikaameti 2013. aasta pressiteates soovi aruande esitamise aega lühendada.
3. Kas peate seda mõistlikuks/vajalikuks?
4. Kuidas/Millistel tingimustel Teie arust toimuks seaduse muudatus majandusaasta aruande osas?
5. Kuidas see Teie arust mõjutab ettevõtjaid? Kas nad nõustuksid sellega?
6. Kui perioodi lühendatakse, kas siis Teie andmete kogumine oleks kergendatud ja millisel viisil?
7. Milliseid andmeid Statistikaamet kasutab majandusaasta aruandes?
8. Kas peab andmeid juurde küsima? Kui peab, milliseid?
9. Kas teil on võimalus võtta ise majandusaasta aruandes andmeid Äriregistrist? Kas on vajalik ettevõtja nõusolek?
10. Kas on selliseid ettevõtjaid, kes pole andnud nõusolekut? Kuidas olete andmed kätte saanud?
11. Kas Teie arvates selle muudatuse elluviimine vähendaks nii ettevõtjate kui ka Statistikaamet halduskoormust ja kuidas?

Lisa 2. Intervjuu küsimused riigi infosüsteemide keskuse esindajale

1. Kas Teie arust oleks vajalik lühendada majandusaasta aruande esitamise tähtaega? Põhjendage palun.
2. Kas aruande perioodi lühendamine toob kaasa äriregistri sisese halduskoormuse muutuse?
3. Kas teate tegelikku põhjust, miks pole majandusaasta aruande esitamise lühendamist siiani vastu võetud?
4. Kas majandusaasta aruandeid on esitatud üldjuhul tähtjaks?
5. Millal umbes esitatakse kõige suurema osakaaluga majandusaasta aruandeid?
6. Mis arvate, mis on põhjuseks, et poole suudetud esitada majandusaasta aruandeid tähtjaks? On selleks laiskus, hilja tegema hakkamine või töö mahukus?
7. Kuidas selline seaduse muudatus vähendaks halduskoormust?

Lisa 3. Ettevõtjate küsitlus

SISEKAITSEAKADEEMIA ESTONIAN ACADEMY OF SECURITY SCIENCES

KÜSIMUSED VASTUSED 23

Küsitlus halduskoormuse vähendamise kohta

Tere, olen Sisekaitseakadeemia finantskolledži kadett ja kirjutan lõputööd teemal "Andmeesitlusest tulenev halduskoormuse muutus ettevõtjale" ning sellega seoses soovin teada saada, kas Teie arust on halduskoormus tunnetuslikult vähenenud.

Muutusteks on olnud majandusaasta aruande elektroonsele kujule viimine, lühendatud aastaaruande esitamise vormi loomine, auditi kõrvale ülevaatuse loomine, käibemaksukohustuslaseks registreerimise tingimuste muutus ja andmeesitluse elektroonilised võimalused.

Millise suuruse ettevõtjaga on tegu? *

- Mikroettevõtja
- Väikeettevõtja
- Keskmise suurusega ettevõtja
- Suurettevõtja
- FIE
- Muu...

Kas tunnetate finantsaruandluse halduskoormuse vähenemist? *

- Jah
- Ei

Kui ei tunnetata, siis mis on selle põhjuseks? (Kui vastasite eelmisele küsimusele "Ei")

Pikk vastuse tekst

Antke hinnang seadusest tuleneva finantsaruandluse kohta. Kuidas saaks seda vähendada Teie arust? *

Pikk vastuse tekst

Lisa 4. Eesti kaubandustööstuskoja vastus

Tere, Laura!

Täna teid kirja eest!

Päring liikmeskonnast on tasuline teenus ning mitteliikmele maksavad ettevõtete üldandmed (nimi, aadress, veebileht, telefon) 1€/ettevõtte +km. Kui soovite lisaks ka meiliaadresse, siis see maksab samuti 1€/kontakt +km. Lisaks ei saa ma välja anda kogu liikmeskonna kontakte, vaid peaks tegema mingi valiku, teie puhul siis ilmselt töötajate arvu järgi.

Meie liikmete nimekiri on saadaval ka meie kodulehel <https://www.koda.ee/et/kaubanduskoja-liikmeskond>.

Palun andke teada, kuidas soovite edasi minna.

Heade soovidega

Anneli Perne

Turunduse ja liikmesuhete

projektijuht

Eesti Kaubandus-

Tööstuskoda

Lisa 5. Küsimustiku vastused

KÜSIMUSED

VASTUSED

31

31 vastust

KOKKUVÕTE

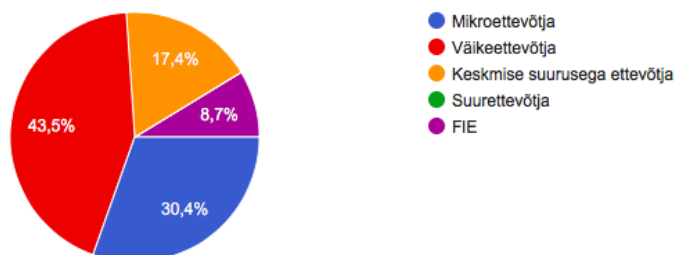
INDIVIDUAALNE

Aktsepteerib vastuseid

Millise suuruse ettevõtjaga on tegu?

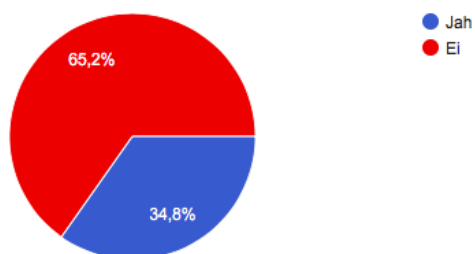

23 vastust

Kas tunnetate finantsaruandluse halduskoormuse vähenemist?

23 vastust

Kui ei tunneta, siis mis on selle põhjuseks? (Kui vastasite eelmisele küsimusele "Ei")

13 vastust

Statistikaametile peab esitama sama informatsiooni, mis esitan igakuiselt maksu- ja tolliametile
mul tundub, et on täpselt sama :)
Koormus on sama, sest juba aastaid ei pea ma esitama majandusaasta aruannet
pean ikkagi esitama tühja nullidega aruannet, mille koostamine võtab aega
Peaaegu statistikas esitama samu andmeid, mis emtasse.
Muutused on mikroskoopilised ning ei anna efekti, mõne lisa/põhjaruande ärajätmine ei anna tuntuva aja kokkuhoidu.
Statistikaaruannetes on endiselt palju käsitööd ja statistika aruanded dubleerivad üksteist, n kui olen täitnud ja kinnitanud ühe aruande, kus märkisin töötajate arvu ja töötatud tundide arvu ja hakkas muud aruannet koostama, kus peab samu andmeid täitma võiksid need andmed juba eeltäidetud olla
Andmed on ikka vaja esitada.
Sama palju aega kui enne
kui osade aruannete esitamine muutub automaatsemaks, tekib juurde uusi ebamugava ülesehitusega aruandeid, mille esitamine tekitab suuremat koormust.
Sest lihtsalt pole vähenenud
Riik küsib andmeid, mis on juba ammu esitatud teiste aruannete juures.
Üks aruanne jääb vähemaks ja 10 uut tuleb juurde

Antke hinnang seadusest tuleneva finantsaruandluse kohta. Kuidas saaks seda vähendada Teie arust?

31 vastust

Ei oska öelda (2)
Loobuda lisaaruannete esitamisest.
võrreldates teiste riikidega ei ole siin olukord nii halb, et peaks midagi muuta. Never change a running system!
Mulle ei meeldi see, et ma ei saa seadust täita ja majandusaasta aruannet äriregistrisse esitada.
Statistikaametile peaks piisama maksuametile esitatud andmetest.
lühendatud aruande võiks hoopiski ära jätta, kuna sealt ei selgu olulisi andmeid.
lõpetada topeltandmete päring
eitea
Statistika peaks andmed otse emtast võtma
Aastaruande osas kas ongi vaja väga lühendada seda, olulisem oleks see, et muud riigiametid saaksid sealt info kätte ning neile poleks vaja eraldi aruandeid esitada (nt Statistikaamet jne)
Enamasti jääb nõ väljast poolt peale pandud aruandlus tasustamata. See on töö, mis pole nähtav ettevõtte sisesealt.
Kallale meie väikele firmale aruandlus?

Ma ei ole kindel, et finantsaruandlust peaks vähendama. Ettevõtjate poolt esitatavast majandusaasta aruandest saavad vajaliku informatsiooni nii ettevõtte omanikud, riik kui koostööpartnerid. Pean oluliseks, et selline informatsioon oleks eelpoolmainitud gruppidele kättesaadav.
küsida vähem või kasutage olemasolevaid andmeid
elektroonsemaks muuta
andmete dubleerimist vähendada
tuleks keskenduda mitte esitajale, sest miks meie peame ja nemad saavad skeemitades mitte esitada
ei tea
-
Hea on. Kasutada ära rohkem tarkvarasüsteeme
Peaks ära kaotama andmete esitamise
Kellele meie väikse firma arve vaja?
Põhiliselt võiks Statistikaamet ja Eesti Maksu-ja Tolliamet omavahel rohkem koostööd teha, et ettevõtjad ei peaks deklaratsioone nõ topelt esitama, jutt käib sellistest deklaratsioonidest nagu tööjõu liikumine, töötasud jne
Võiks vähendada statistiliste aruannete esitamist finantsandmete kohta
Ei saa küsimusest aru
Ei ole mõtete vähendada. Pigem oleks vaja tegeleda esitamata jätmistega.
Statistika amet võiks ühildada andmed MTA et ei peaks topelt esitama.
Minu meelest on ok
Et andmeid ei dubleeritaks. Aruannete esitamise keskkond oleks võimalikult lihtne ja ülevaatlik.
Riik peab taaskasutama juba olemasolevaid andmeid, mitte neid liialt juurde küsima ja näitama, mis läheb ettevõtjal paremaks ja kus neid kasutatakse.
Ma ei ole kindel, et finantsaruandlust peaks vähendama. Ettevõtjate poolt esitatavast majandusaasta aruandest saavad vajaliku informatsiooni nii ettevõtte omanikud, riik kui koostööpartnerid. Pean oluliseks, et selline informatsioon oleks eelpoolmainitud gruppidele kättesaadav.